Cine a fost Pablo Picasso?

Text și ilustrații de **True Kelley**

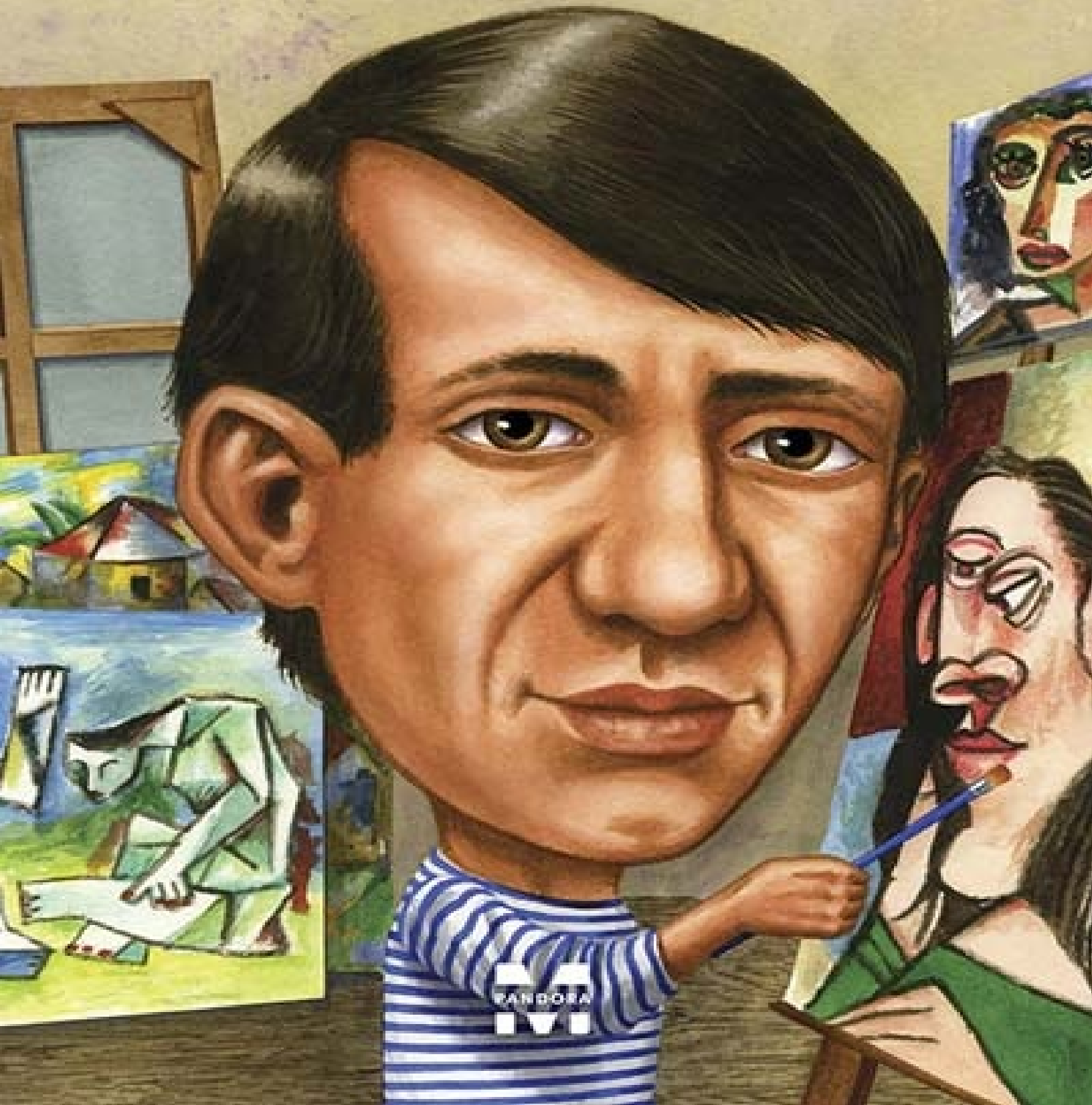

PANDORA M

True Kelly

Cine a fost Pablo Picasso?

Ilustrații de True Kelley

Traducere din engleză de
Camelia Ghioc

Pandora M
2016

Who Was Pablo Picasso?
True Kelley

Ilustrații copertă de Nancy Harrison
Text and interior illustrations copyright © 2009 by True Kelley
Cover illustration copyright © 2009 by Nancy Harrison
All rights reserved including the right of reproduction in whole or in part in any form.
Prezenta ediție s-a publicat prin acord cu Grosset & Dunlap, imprint al Penguin Young Readers Group, divizie a Penguin Random House LLC

Copyright © Pandora M, 2016
pentru prezenta ediție

C.P. 27-0490, București
Tel./Fax: +4 021 300 60 90
W: pandoram.ro

Pandora M face parte din Grupul Editorial Trei

ISBN ePUB: 978-606-8780-30-6
ISBN PDF: 978-606-8780-31-3
ISBN Print: 978-606-878-004-7

Editori: Magdalena Mărculescu, Silviu Dragomir, Vasile Dem. Zamfirescu
Fondator: Ion Mărculescu, 1994
Redactor: Domnica Drumea
Director producție: Cristian Claudiu Coban
DTP: Florin Paraschiv
Corectură: Sînziana Doman, Dușa Udrea

Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright și este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informației, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsește penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura digitală protejează mediul

Versiune digitală realizată de elefant.ro

Mulțumirile mele bibliotecilor publice
din Concord și Warner, New Hampshire — T.K.

Cine a fost Pablo Picasso?

Picasso e probabil primul nume care vă vine în minte când vă gândiți la arta modernă. Arta de azi nu ar fi aceeași dacă el n-ar fi existat!

Pablo Picasso a avut o viață foarte lungă și interesantă. A trecut prin două războaie mondiale și în timpul vieții lui s-au inventat electricitatea, telefonul, radioul, televiziunea, filmul, automobilul și avionul. Și el a reușit să țină pasul cu lumea în continuă schimbare în care trăia.

Picasso a pictat în tot felul de stiluri și a pictat enorm. A muncit din greu în fiecare zi a vieții lui care a durat mai bine de optzeci de ani. Unii spun că a creat 50 000 de lucrări artistice! Trebuie să fi avut o energie inepuizabilă.

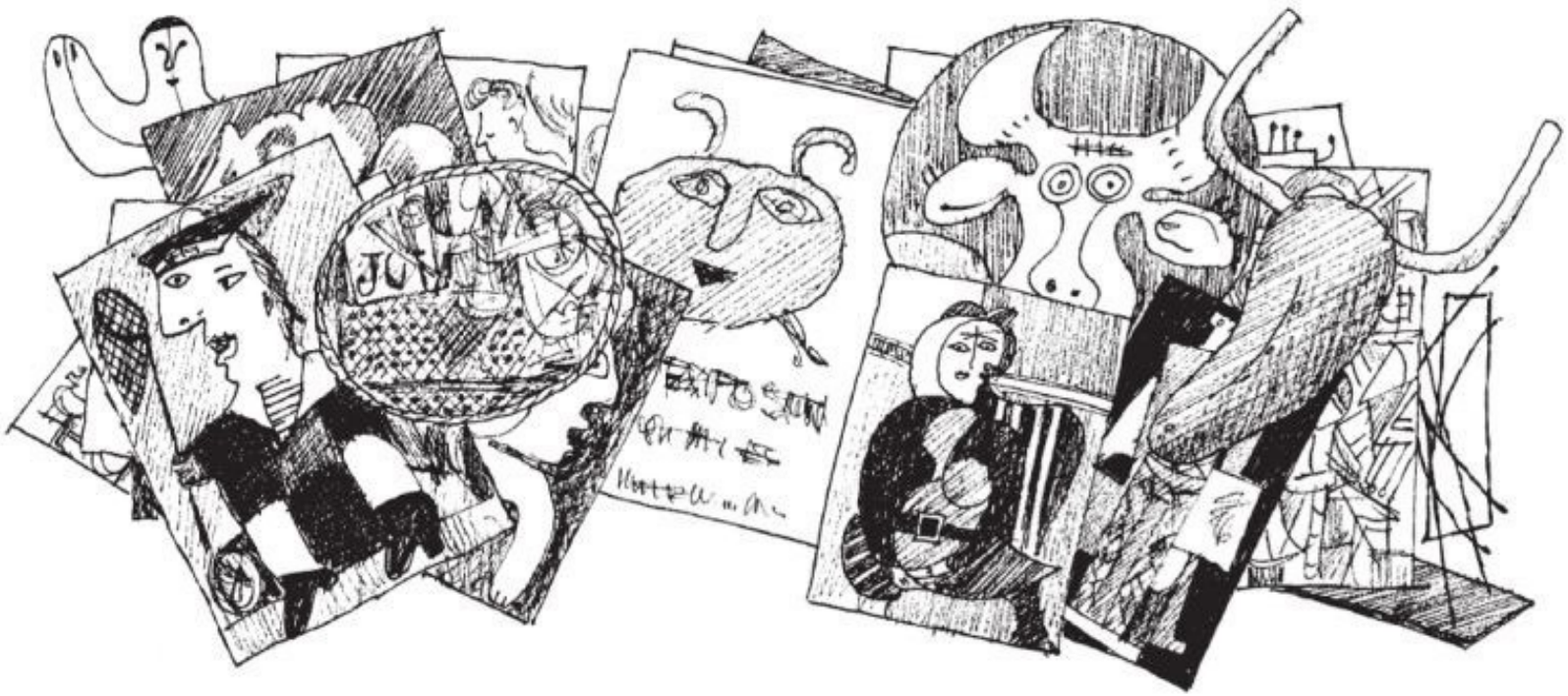

A făcut tablouri, postere, sculpturi în piatră și metal, piese din ceramică, desene, colaje, gravuri, poezii, decoruri de teatru, costume și altele. Îi veneau mereu idei noi. Era creativ și îndemânatic, dar de îndată ce ajungea să exceleze într-un anume stil, trecea la altceva. Prin urmare, și-a schimbat stilul de pictură de mai multe ori decât oricare alt mare artist.

Spre deosebire de mulți artiști, Picasso a avut succes și a devenit celebru foarte repede. A știut dintotdeauna cum să atragă atenția. A început să-și vândă tablourile încă de când avea nouă ani. Când a murit, la vârsta de nouăzeci și unu de ani, era cel mai bogat artist din istoria lumii.

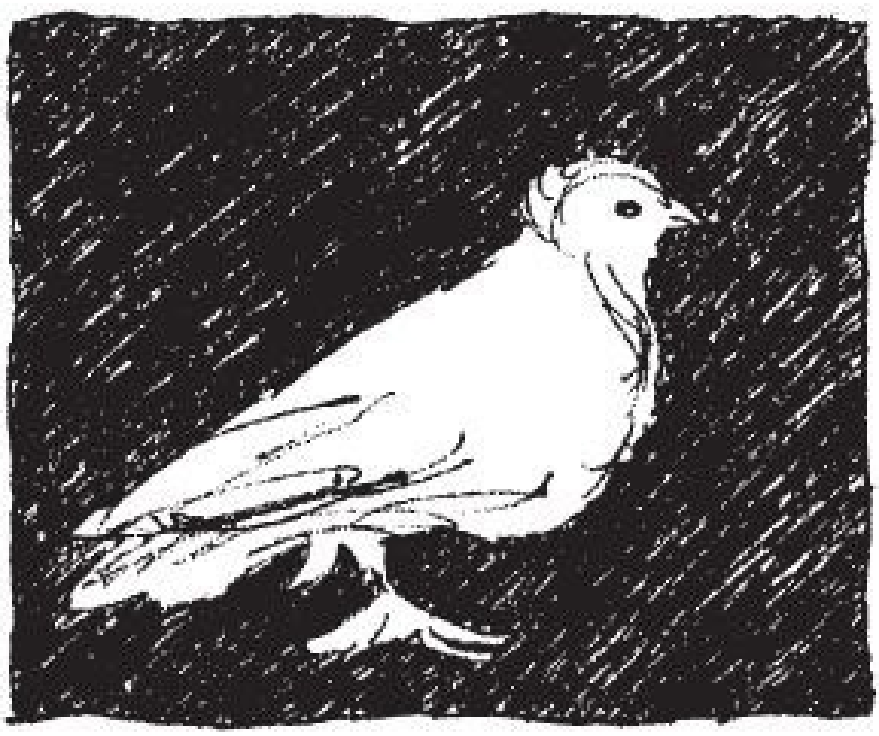

Prin intermediul artei sale, Picasso a transmis mesaje foarte puternice cu conținut politic și social, mesaje despre pace și iubire. Datorită lui Picasso, porumbelul e

considerat simbolul păcii. Iar cea mai cunoscută pictură a lui, *Guernica,* înfățișează ororile și brutalitatea războiului.

Arta lui Picasso poate fi gravă sau jucăușă, copilăroasă sau realistă, colorată sau întunecată, simplă sau complexă. Când era copil, desena la fel de bine ca un adult talentat. Dar cu cât înainta în vârstă, cu atât mai mult își dorea să creeze ca un copil.

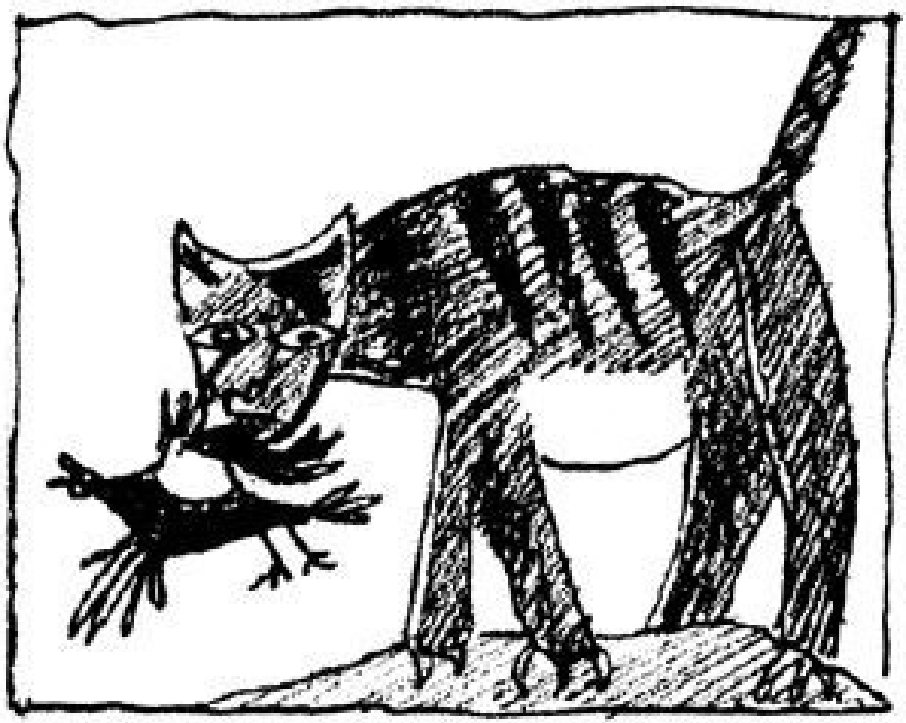

„Pisică devorând o pasăre", 1939

Capitolul 1
Copilul-minune

Pe 25 octombrie 1881, în sudul Spaniei, la Málaga, un profesor de artă și soția lui sărbătoreau venirea pe lume a unui băiețel. L-au botezat după mai mulți sfinți și rude: Pablo Diego Jose Francisco de Paula Juan Nepomuceno Maria de los Remedios Cipriano de la Santisima Trinidad Ruiz y Picasso. Ani mai târziu, acel bebeluș a devenit cunoscut ca marele artist Pablo Picasso. Cum ar fi putut să-și semneze tot numele pe un tablou? Ar fi fost imposibil! Așa că scria simplu: „Picasso“.

Mama lui Pablo

Tatăl lui Pablo

Pablo a învățat să deseneze înainte să învețe să vorbească. Mama lui spunea că primele lui cuvinte au fost „Piz! Piz!“ Așa sună cuvântul spaniol *lapiz* (care înseamnă „creion“) în limba bebelușilor. Când era foarte mic, îi plăcea să deseneze spirale. Uneori

făcea desene pe nisip.

Dacă desena un cal, putea să înceapă desenul din orice punct – coadă sau picior – și îi ieșea un desen foarte bun dintr-o singură linie. Putea face același lucru folosind o foarfecă și hârtie. Ați încercat vreodată să faceți asta? Nu e deloc ușor!

Părinții lui Pablo voiau să-l facă artist. Când era mic, tatăl lui îl lua deseori cu el la coride. Prima pictură cunoscută a lui Pablo reprezintă o coridă. Avea doar vreo opt ani când a făcut-o. Toată lumea credea că Pablo era un geniu artistic. Și avea dreptate.

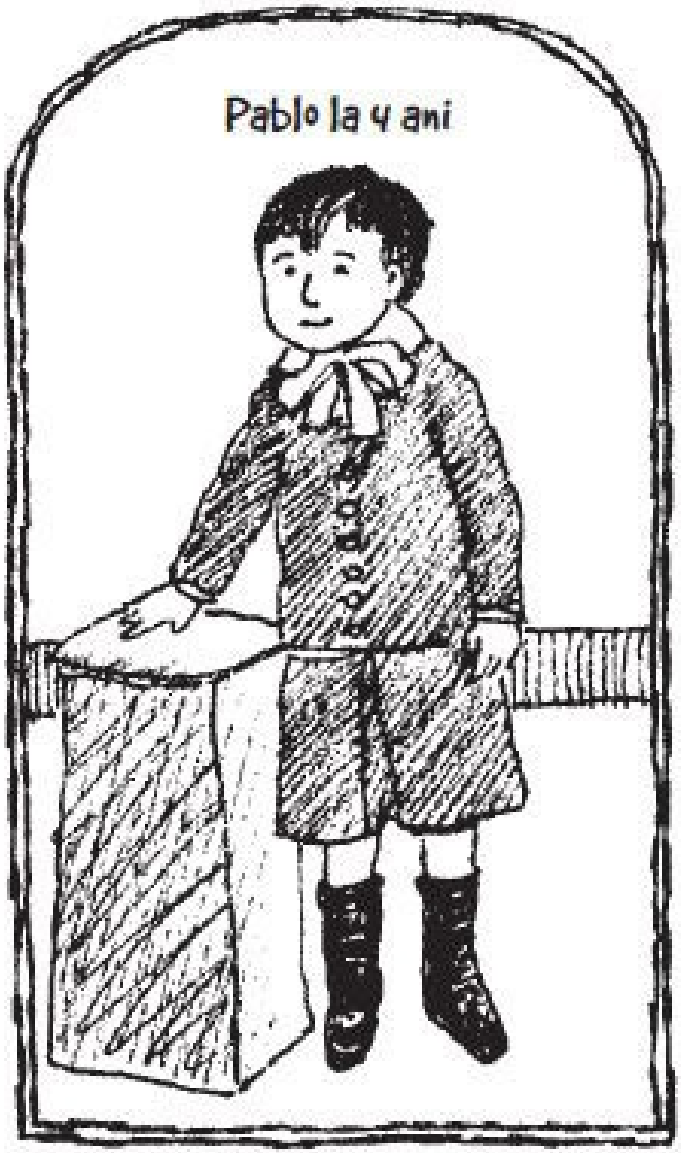

Pablo avea două surori mai mici, Lola și Conchita. Din păcate, când Pablo era încă mic, Conchita a murit de difterie la vârsta de șapte ani. Toată familia a fost devastată de durere. De atunci, Pablo și-a trăit tot restul vieții cu o mare frică de moarte.

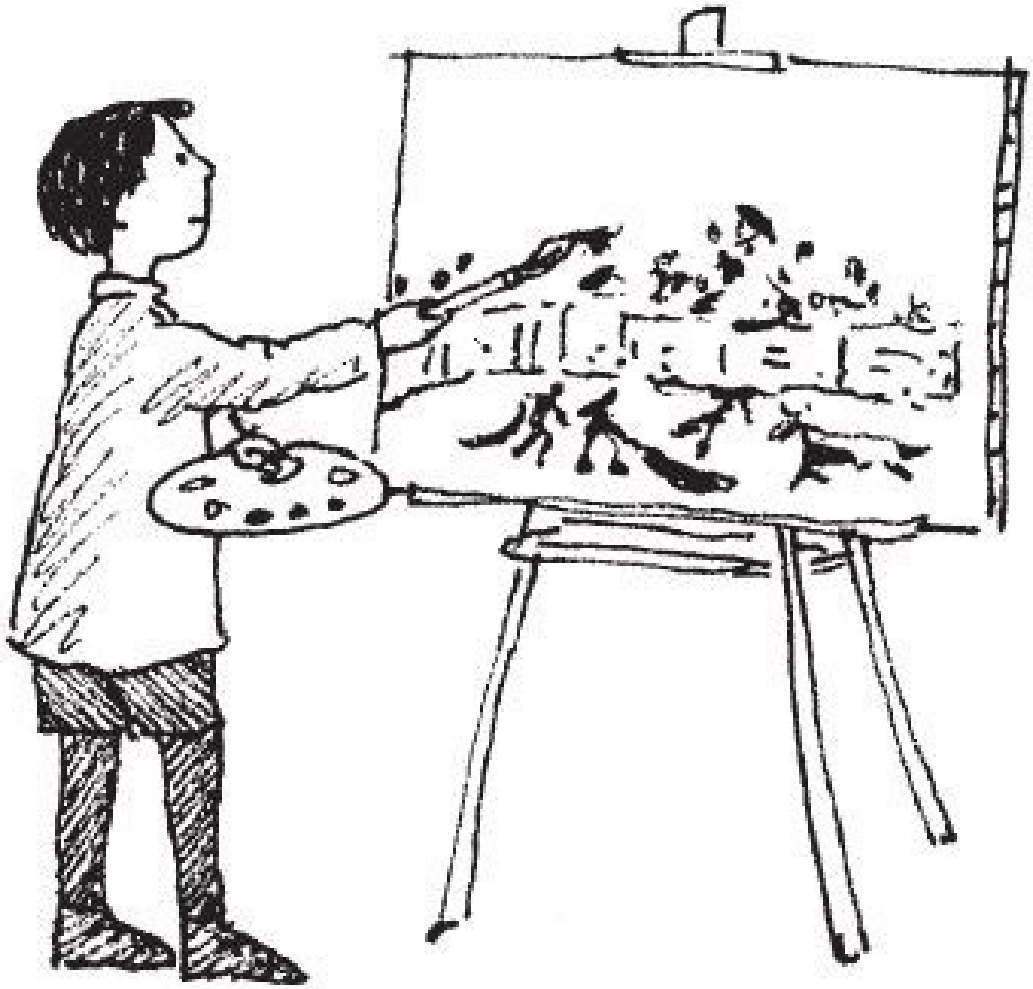

La treisprezece ani, Pablo a avut prima lui expoziție. Tatăl lui își dăduse deja seama că Pablo picta mai bine decât el, așa că i-a dat fiului său toate vopselele și pensulele și el n-a mai pictat niciodată.

Conchita

Lola

Pablo și familia lui s-au mutat la Barcelona, un oraș mare și fascinant, plin de artiști. Pablo a fost admis la școala locală de artă, unde tatăl lui preda desenul. Deși avea doar paisprezece ani, Pablo a sărit peste cursurile de începători și a trecut direct la avansați.

I-a uluit pe toți profesorii!

Cariera lui Pablo a debutat cu adevărat când acesta avea șaisprezece ani. A pictat un tablou numit *Știință și caritate*. Modele i-au fost tatăl și sora lui, Lola. Lola e reprezentată bolnavă, în pat. Tatăl lui Pablo a pozat ca medic aflat la patul bolnavei. Pictura era realizată într-un stil foarte realist și a câștigat un premiu la o expoziție de la Madrid. Obținând acel premiu, Pablo a învins unii dintre cei mai buni artiști din Spania!

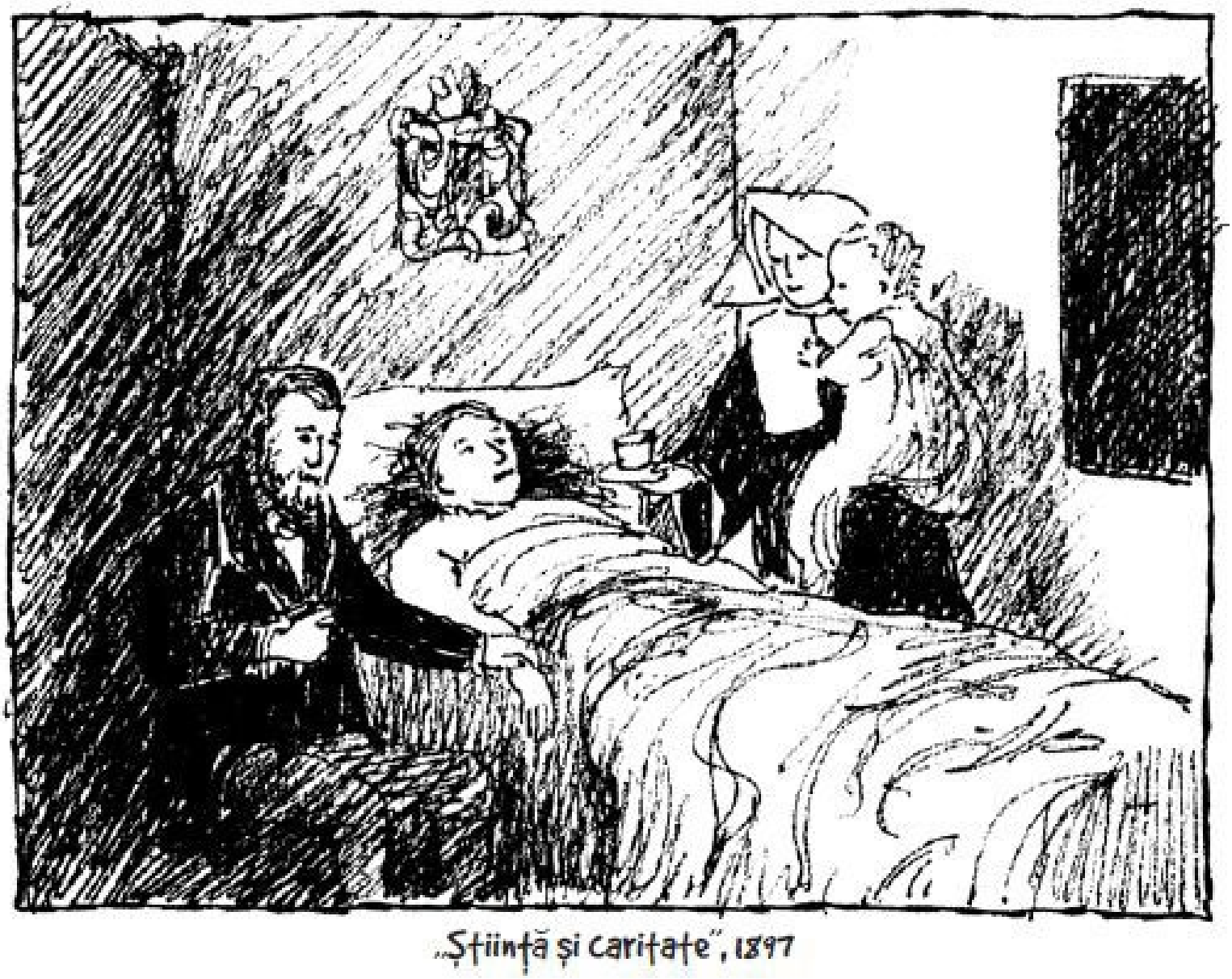

„Știință și caritate", 1897

Familia lui Pablo credea că băiatul are un viitor strălucit ca artist, așa că l-au trimis la Madrid să studieze arta la Academia Regală San Fernando. Aceasta avea reputația de școală foarte bună, dar Pablo chiulea de la multe cursuri. Profesorii lui îl puneau să copieze alte picturi și statui, iar el considera că acest stil de predare era foarte învechit și ineficient. A ajuns să-și petreacă mult timp prin cafenele sau la celebrul muzeu de artă Prado, unde privea operele marilor maeștri spanioli El Greco și Francisco Goya.

VIAȚA LUI PABLO ÎN SPANIA

PABLO ȘI FAMILIA LUI S-AU MUTAT DIN SUDUL SPANIEI, DIN MÁLAGA, UNDE SE NĂSCUSE EL, ÎN LA CORUÑA, ÎN NORDUL SPANIEI, IAR APOI LA BARCELONA. DUPĂ ACEEA, PABLO S-A DUS LA MADRID SĂ STUDIEZE ARTA. CÂND S-A ÎMBOLNĂVIT, S-A DUS ÎN MICUL SĂTUC HORTA DE SAN JUAN, IAR MAI TÂRZIU S-A ÎNTORS LA BARCELONA, DAR N-A REZISTAT CHEMĂRII PARISULUI.

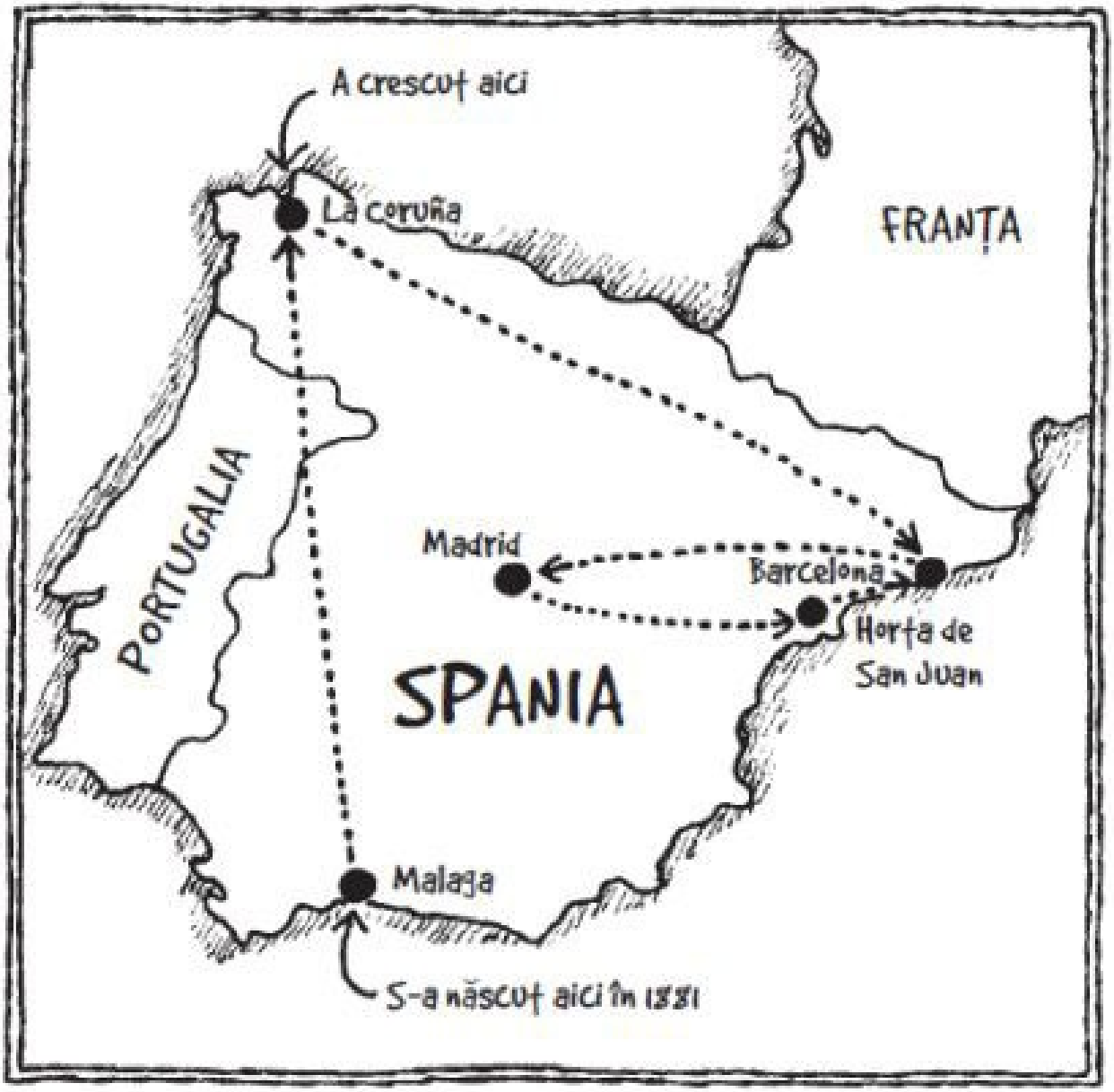

CÂND A VENIT IARNA, PABLO S-A ÎMBOLNĂVIT DE SCARLATINĂ. A ABANDONAT ȘCOALA ȘI A STAT ÎNTR-UN SĂTUC, LA ȚARĂ, PÂNĂ S-A FĂCUT BINE. ACOLO A AVUT TOT TIMPUL SĂ SE GÂNDEASCĂ LA VIITORUL LUI ȘI A HOTĂRÂT SĂ NU SE MAI ÎNTOARCĂ LA ȘCOALĂ. A MAI DECIS CĂ VOIA SĂ PICTEZE ÎN STILUL LUI PROPRIU. FAMILIEI LUI N-AVEA SĂ-I PLACĂ ACESTE DECIZII, DAR PABLO NU MAI AVEA RĂBDARE ȘI ERA PREGĂTIT SĂ SE DESCURCE PE CONT PROPRIU.

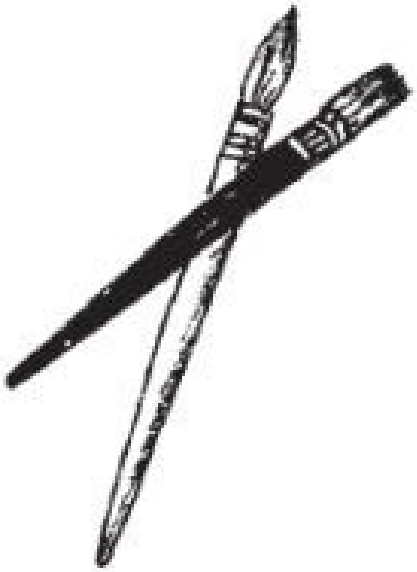

Capitolul 2
Tânărul artist

Pablo s-a mutat înapoi la Barcelona, unde își petrecea timpul cu un grup de artiști, poeți și scriitori, la o cafenea numită Els Quatre Gats („La patru pisici“). Își spuneau „Modernistes“ – adică artiști moderni sau moderniști. În 1900, Pablo a avut prima lui expoziție personală la cafenea. Aceasta cuprindea peste cincizeci de portrete ale prietenilor și rudelor lui și încă vreo șaizeci de alte desene și tablouri. Unul reprezenta un preot la patul unei muribunde și a fost acceptat pentru a fi expus la Expoziția Mondială de la Paris. Era pretextul perfect pentru Pablo ca să se mute la Paris. A mers cu el și un vechi prieten de la școala de artă, Carles Casagemas.

Pablo și Carles nu aveau niciun ban, iar apartamentul lor nu avea mobilă, așa că Pablo a pictat pe pereți mobilă și rafturi, pentru ca locul să nu mai pară așa de dezolant. A pictat chiar și un seif, ca și cum ar fi avut lucruri de valoare de pus în el.

Dar nu conta cât de sărăcăcios era apartamentul. Se aflau la Paris! În centrul mondial al artelor și modei. Parisul era plin de viață, iar Picasso era plin de energie! Vedea în jur arta lui Monet, Degas, Cezanne, Van Gogh, Gauguin și Toulouse-Lautrec. Parisul era o explozie de culoare și, în scurt timp, așa erau și picturile lui Pablo. A pictat timp de două luni scene pariziene. A vândut trei pasteluri cu coride. Începutul era

încurajator.

Pablo iubea Parisul, dar bietul Carles avea inima frântă fiindcă îl părăsise iubita. Așadar, Carles și Pablo s-au mutat înapoi în Spania, în orașul natal al lui Pablo. Familia lui Pablo n-a fost deloc încântată de cum arăta când a intrat pe ușă! Ce era cu îmbrăcămintea aceea? Și cu părul așa lung? Erau siguri că-și irosește viața.

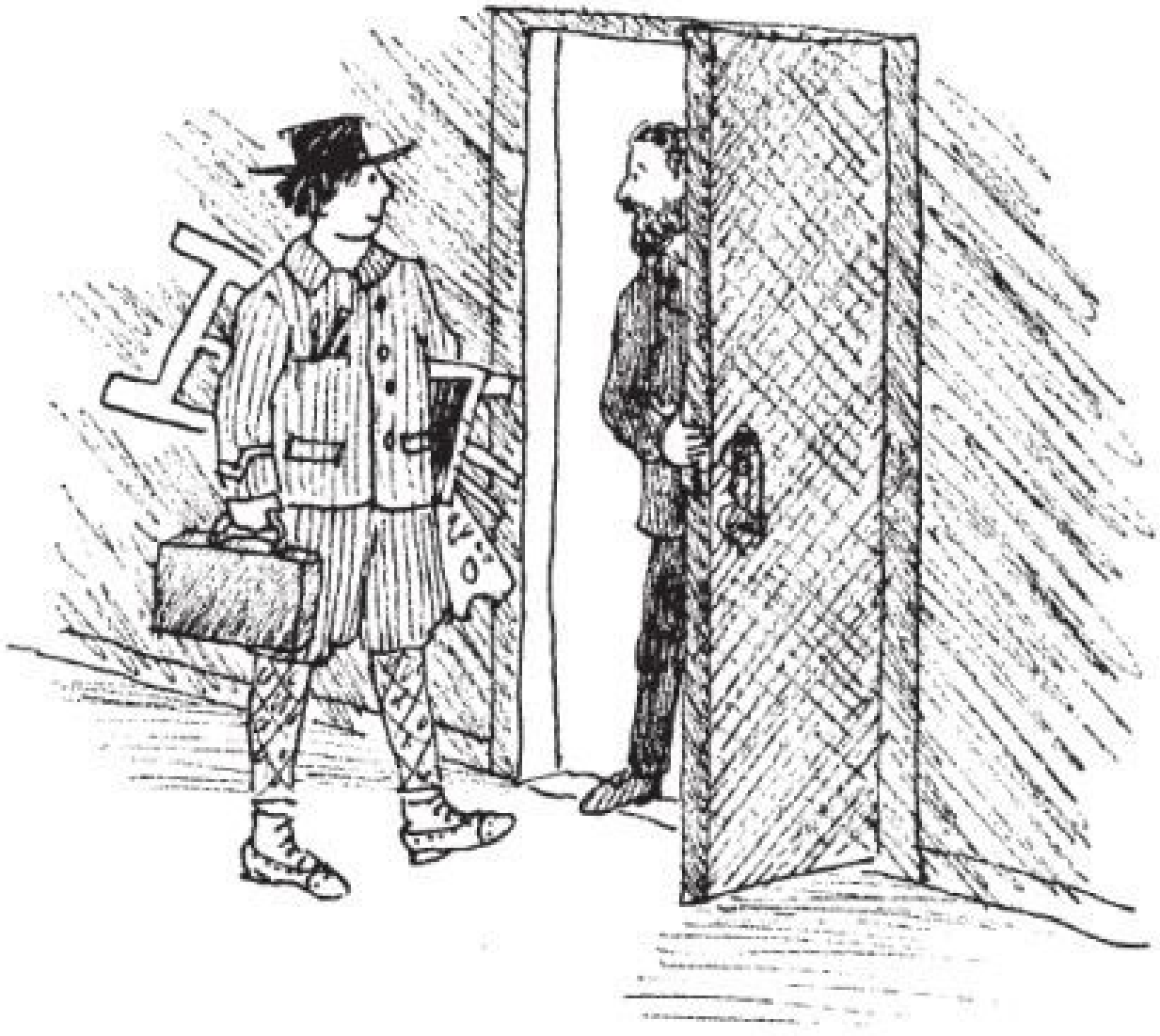

Așa că Pablo s-a mutat la Madrid, unde a contribuit la crearea unei reviste de artă. A făcut caricaturi politice pentru acea revistă, a înfățișat starea deplorabilă a săracilor țării. L-a lăsat în urmă pe prietenul lui, Carles, care suferea în continuare îngrozitor de tare și nu era o companie deloc plăcută. Nu după mult timp, Casagemas a revenit la Paris. Era în pragul nebuniei. A încercat mai întâi să-și împuște fosta iubită, după care s-a împușcat și a murit.

Pablo era în stare de șoc. E posibil să se fi simțit și un pic vinovat că își părăsise prietenul știind în ce hal era. Moartea lui Carles a afectat felul lui Picasso de a face artă. A pictat două scene mortuare sumbre și două portrete ale lui Carles. Apoi a început să picteze cu albastru.

„Gândul la Casagemas m-a făcut să încep să pictez cu albastru“, a spus Pablo. În 1901 și-a făcut un autoportret aproape numai în nuanțe de albastru, ceea ce i-a dat un aer foarte trist. Mai târziu, această etapă a ajuns să fie cunoscută drept Perioada Albastră a lui Picasso.

„Autoportret cu mantie", 1901

Din 1901 până în 1904, Pablo a locuit când la Barcelona, când la Paris. Trăia în camere ieftine de hotel și apartamente în ruină. Pablo a împărțit unul dintre aceste apartamente cu Max Jacob, care era poet. Nu-și permiteau decât un singur pat, așa că Pablo dormea în el ziua, iar Max dormea în el noaptea. Pablo lucra noaptea și și-a păstrat acest obicei tot restul vieții.

Pentru că rareori avea bani de pânze și vopsele, Pablo făcea mai mult desene. Subiectele lui erau cerșetori, orbi, oameni singuratici și deținuți. Lui Pablo îi păsa de acești oameni. În căutare de noi modele, Pablo a vizitat o închisoare de femei din Paris. Toată viața lui, lui Pablo i-a plăcut la nebunie să picteze femei.

„Bătrânul chitarist", 1903 (în nuanțe de albastru)

Era anul 1903. Într-un an și un pic, Pablo a făcut cincizeci de picturi folosind tonuri de albastru și verde. Nimeni nu le-a cumpărat. Oamenii nu voiau să-și pună pe pereți tablouri așa de deprimante. Tatăl lui Pablo și mulți dintre prietenii lui erau siguri că Pablo se afla pe un drum greșit cu bizarele lui picturi albastre. Dar Pablo i-a ascultat? Nu. A făcut ce-a vrut!

Capitolul 3
Viața la Paris

Ce l-a făcut pe Pablo să iasă din Perioada lui Albastră? Unul dintre motive a fost faptul că s-a mutat înapoi la Paris – de data asta permanent. Energia Parisului a avut un efect magic asupra lui Pablo. A devenit mai fericit. A început să picteze tablouri colorate, cu jongleri și acrobați dintr-un circ itinerant. Toți erau oameni aflați în afara societății, exact precum cei pictați în Perioada Albastră.

LES SALTIMBANQUES

PABLO A LUCRAT MULT LA PICTURA LES *SALTIMBANQUES* (*SALTIMBANCII*). CA MODELE PENTRU FAMILIA DE CIRCARI PE CARE O PORTRETIZA I-A FOLOSIT PE FERNANDE ȘI PE UN PRIETEN. EXPERTIZA PE BAZA RAZELOR X FĂCUTE TABLOULUI ARATĂ CĂ A REFĂCUT COMPLET PICTURA DE PATRU ORI PÂNĂ I-A IEȘIT EXACT AȘA CUM ȘI-A DORIT.

Un alt motiv pentru care s-a încheiat Perioada Albastră a fost acela că Pablo avea o iubită nouă. Era o artistă frumoasă, pe nume Fernande Olivier. Fericirea lui se transmitea și în picturile din acea perioadă. Această etapă din viața lui Pablo e numită uneori Perioada Roz, dar în lucrări erau folosite multe culori, nu doar roz.

ANIMALELE LUI PICASSO

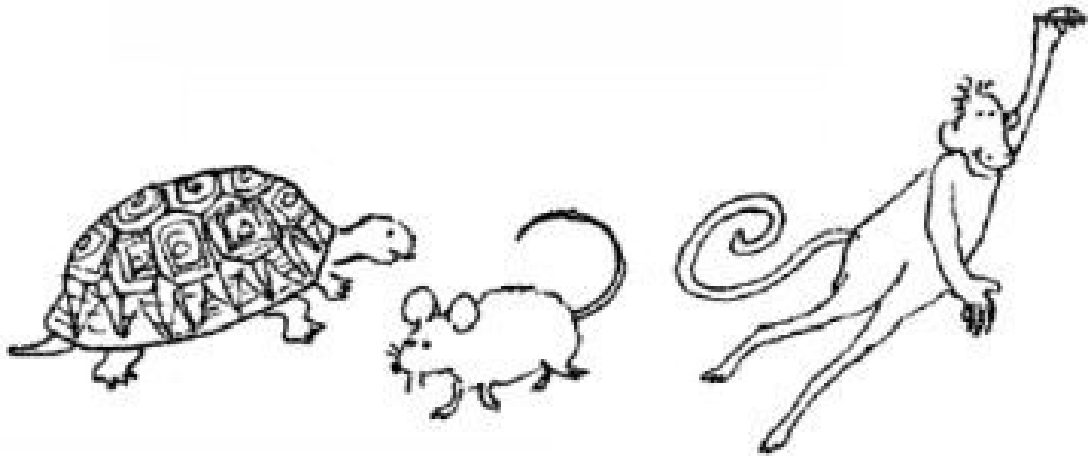

TOATĂ VIAȚA LUI, PABLO A AVUT NUMEROASE ANIMALE PE LÂNGĂ CASĂ, PRINTRE CARE UN ȘORICEL ALB ÎMBLÂNZIT, O BROASCĂ-ȚESTOASĂ, O CAPRĂ ȘI O MAIMUȚĂ. ERA UN MARE IUBITOR DE CÂINI. CÂND ÎNCĂ ERA DOAR UN ARTIST SĂRAC, AVEA UN CÂINE BĂTRÂN, MARE ȘI BLÂND NUMIT FRIKA. ÎNTR-O ZI, CÂND PABLO NU AVEA NIMIC DE MÂNCARE ÎN CASĂ, FRIKA A INTRAT PE UȘĂ TÂRÂND DUPĂ EL UN ȘIRAG DE CÂRNAȚI! DAR ANIMALUL PE CARE L-A IUBIT CEL MAI MULT

DINTRE TOATE CELE AVUTE ÎN VIAȚA LUI A FOST PROBABIL UN ȘORICAR PE NUME LUMP. ÎN GERMANĂ, „LUMP“ ÎNSEAMNĂ „ȘTRENGAR“. CÂND A PICTAT O COPIE DUPĂ TABLOUL *LAS MENINAS* DE VELÁSQUEZ, PABLO L-A PICTAT PE LUMP ÎN LOCUL OGARULUI CU ASPECT NOBIL DIN LUCRAREA ORIGINALĂ.

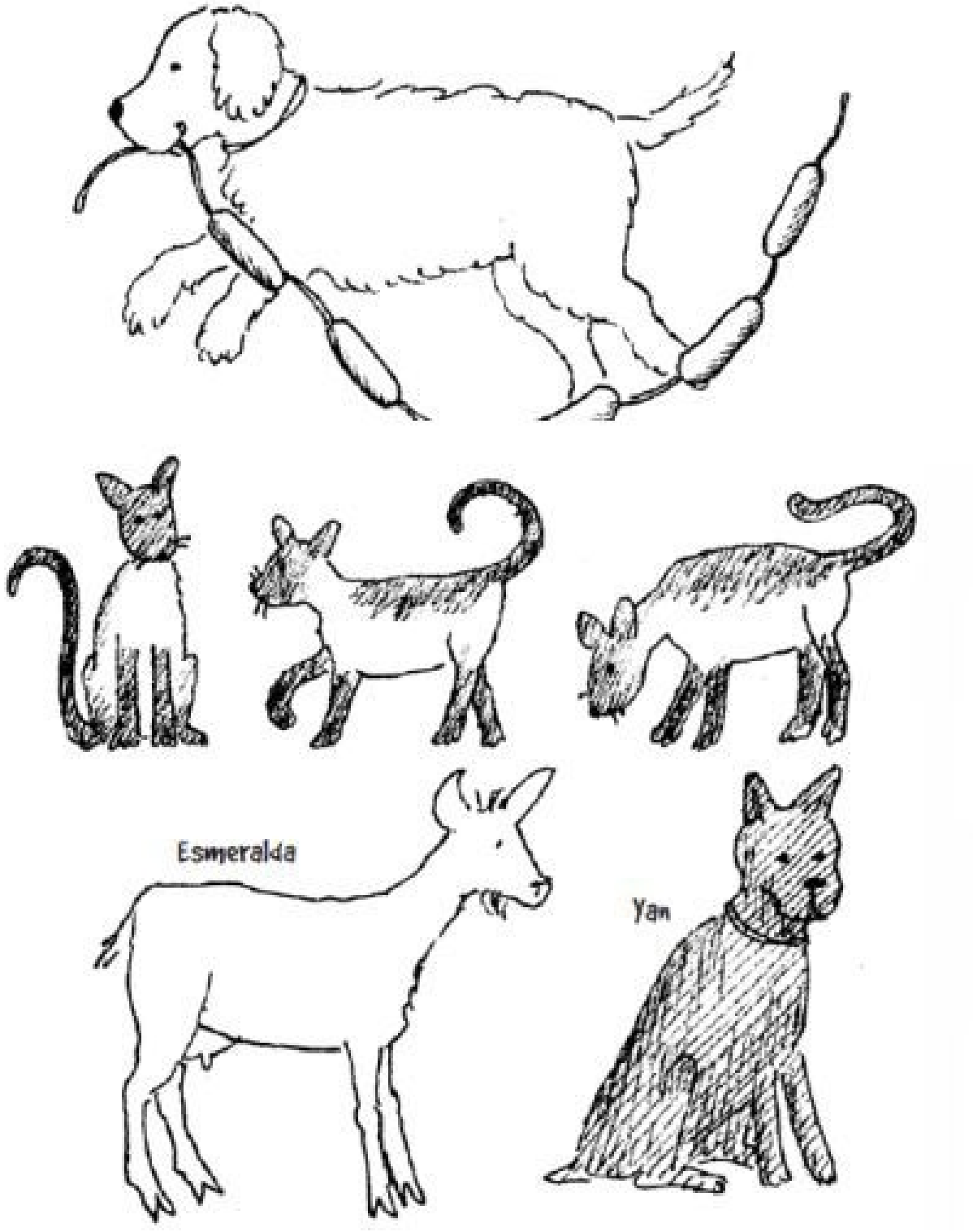

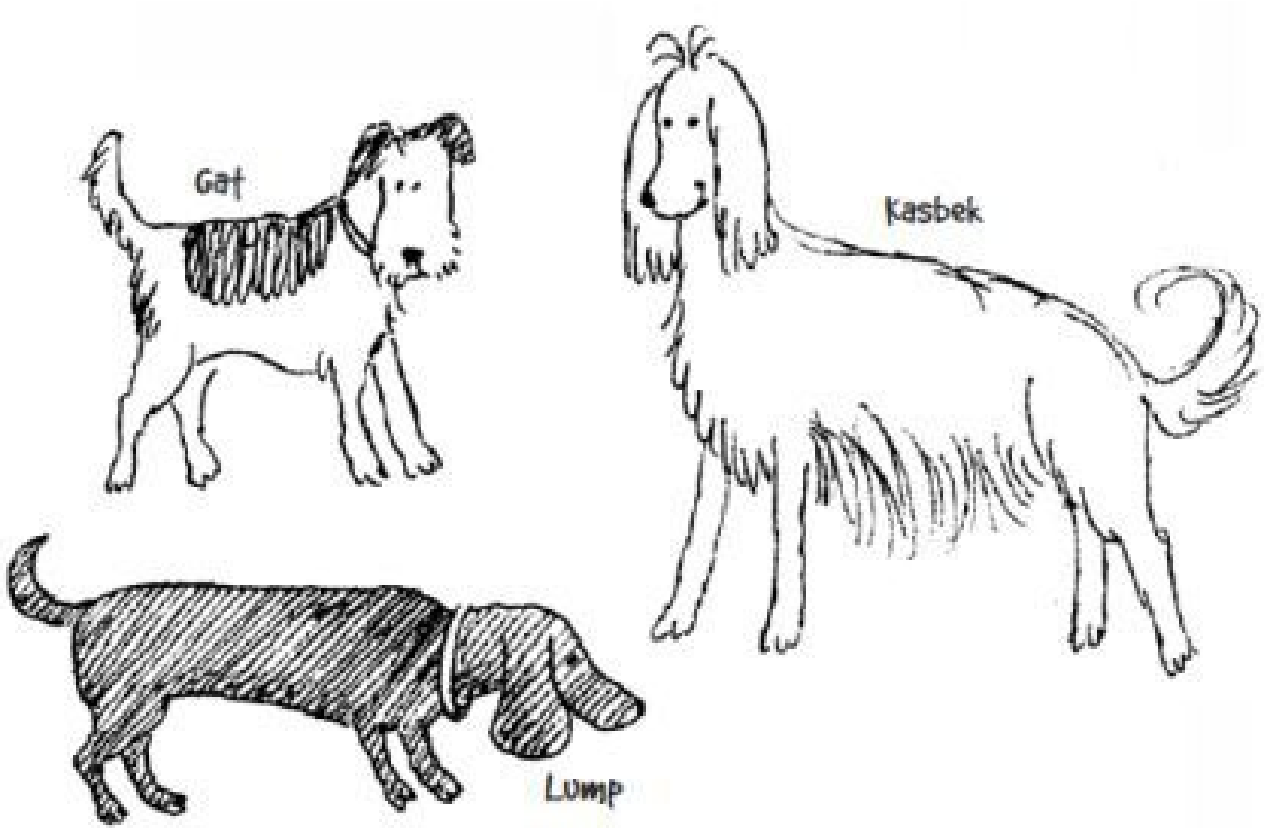

Pablo și Fernande trăiau într-o clădire mare și degradată, cu apartamente pline de artiști și poeți. Camera lor era umedă și dezordonată, fiindcă cei doi aveau numeroase proiecte în desfășurare. Lui Pablo nu-i plăcea să arunce nimic. Spunea: „Doar n-ai vrea să arunc ceea ce mi-a făcut favoarea de a-mi pica în mână!“

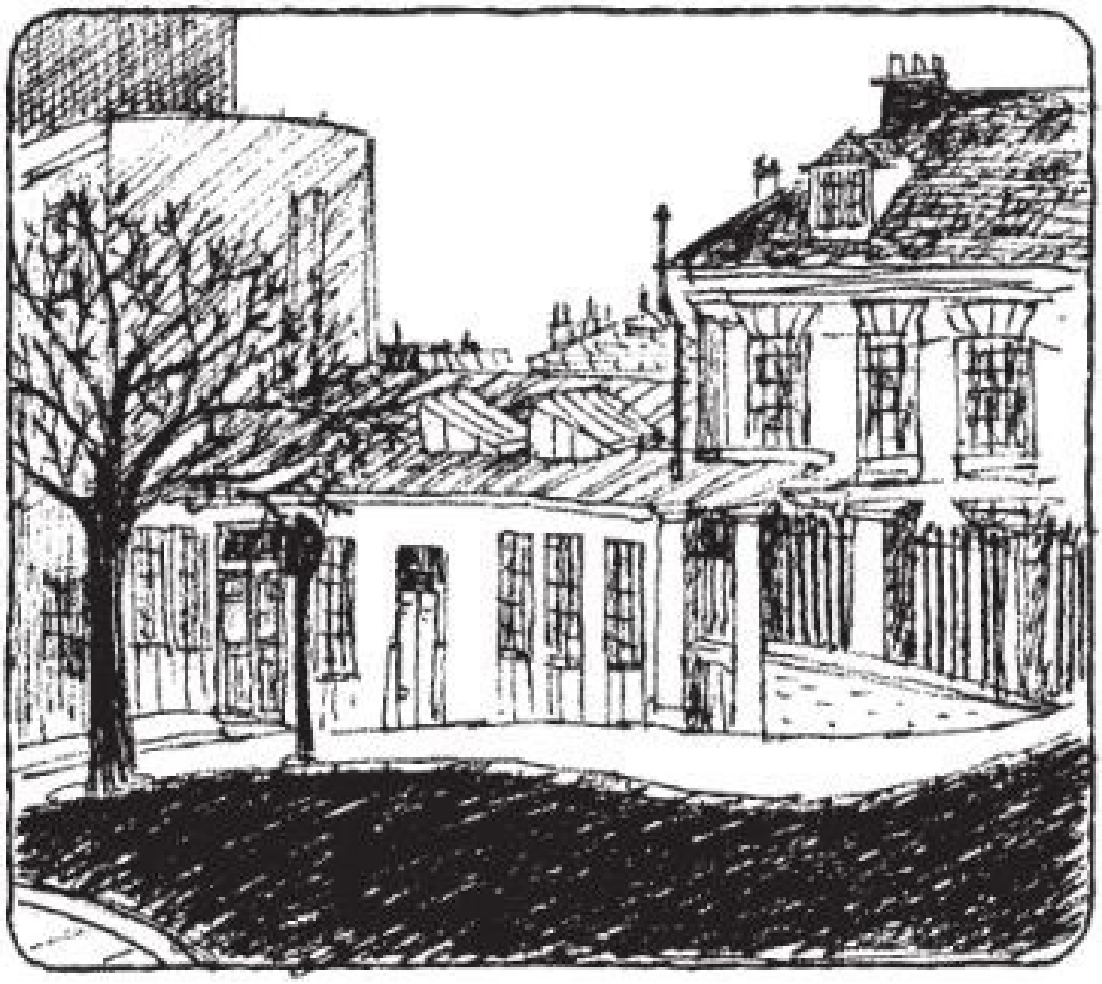

Aveau un câine mare și galben pe nume Frika, iar într-un sertar al comodei țineau un șoarece alb domesticit. Lui Pablo îi plăcea să lucreze noaptea, la lumina lămpii cu gaz. Deseori lucra până la cinci sau șase dimineața. Iarna, în cameră se făcea atât de frig, încât ceaiul rămas de cu seară în cești îngheța bocnă.

Picasso cu prietenii într-o cafenea

Cam pe la acea vreme, Pablo începuse să cunoască o mulțime de oameni interesanți din Paris. Și el le părea lor la fel de interesant, pentru că era pasionat și complicat. Putea fi foarte fermecător, iar curiozitatea, energia, inteligența și originalitatea lui atrăgeau atenția. În ciuda faptului că era scund, de doar un metru șaizeci, avea un aspect izbitor și ochii negri, pătrunzători.

Leo Stein

Gertrude Stein

A cunoscut o americancă bogată pe nume Gertrude Stein și pe fratele ei Leo. Gertrude era poetă. Ea scrisese celebrul vers, „Rose is a rose is a rose“ („Roza e o roză e o roză“). A fost unul dintre primii oameni care au apreciat cu adevărat picturile lui Pablo și a cumpărat unele dintre ele.

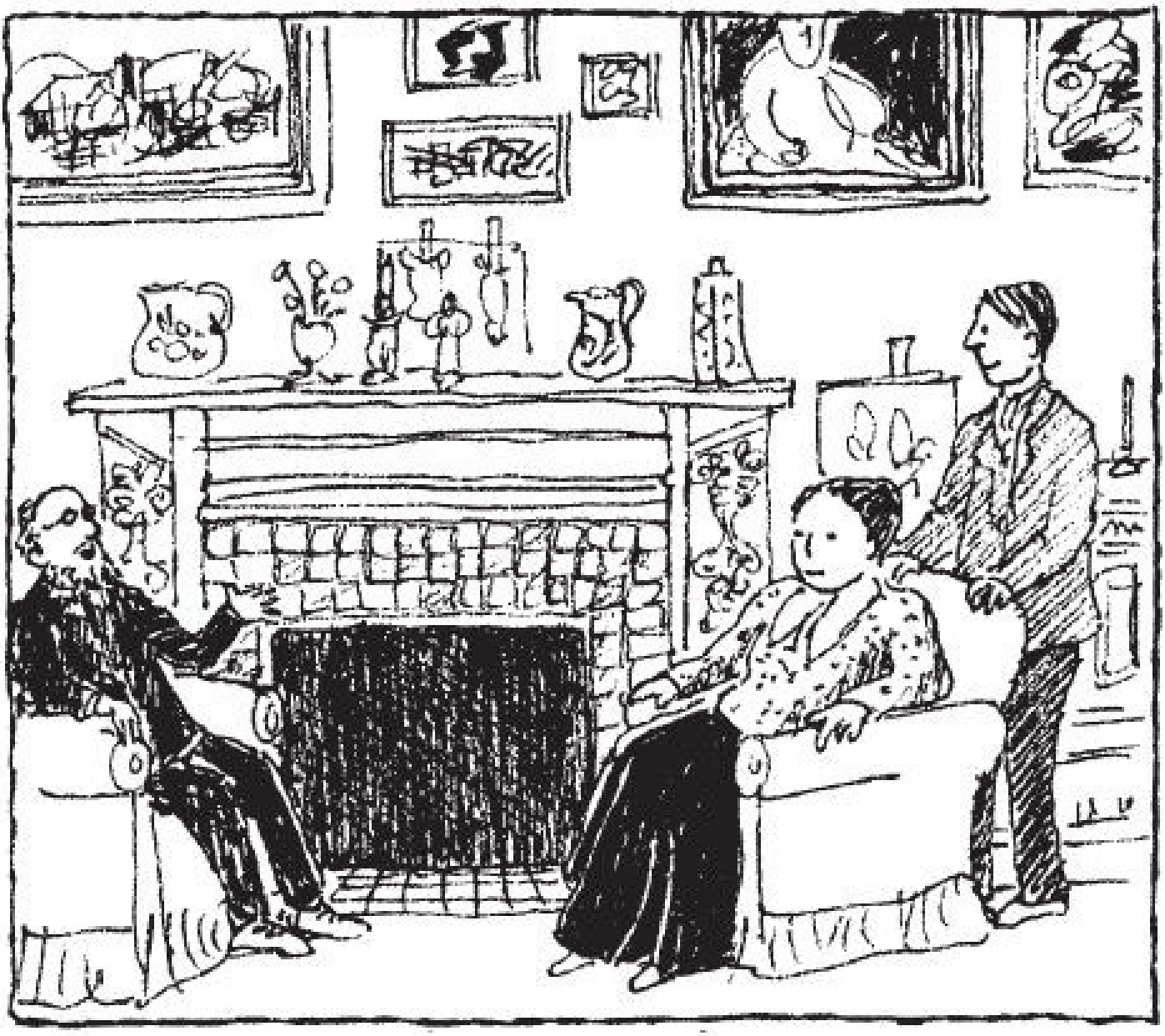

Matisse, Gertrude Stein și Picasso, la Paris

În serile de sâmbătă, în casa lui Stein din Paris se adunau poeți și artiști. Acolo l-a cunoscut Pablo pe Henri Matisse. Pablo îl credea pe Matisse cel mai mare pictor al vremii. „La urma urmelor, nu există decât Matisse“, a spus el odată. Cu toate că erau rivali, au devenit prieteni pe viață.

PORTRETUL LUI GERTRUDE STEIN

ÎN 1906, PABLO LUCRA LA UN PORTRET AL LUI GERTRUDE. PENTRU EL ERA UN ADEVĂRAT CHIN, PENTRU CĂ PUR ȘI SIMPLU NU REUȘEA SĂ-I REDEA BINE CHIPUL. GERTRUDE A POZAT PENTRU PORTRET DE OPTZECI DE ORI! PROBABIL CĂ ȘI PENTRU GERTRUDE ERA LA FEL DE CHINUITOR! PÂNĂ LA URMĂ, PABLO A LUAT O PAUZĂ PESTE VARĂ, IAR TOAMNA I-A PICTAT CHIPUL DIN MEMORIE. ARĂTA CA O MASCĂ PRIMITIVĂ. PABLO ÎȘI PETRECUSE MULT TIMP ÎNTR-UN MUZEU, PRIVIND ARTĂ AFRICANĂ ȘI PRIMITIVĂ, ȘI DE ACEEA A PICTAT-O AȘA PE GERTRUDE. NU S-A FERIT

NICIODATĂ SĂ ÎMPRUMUTE IDEI.

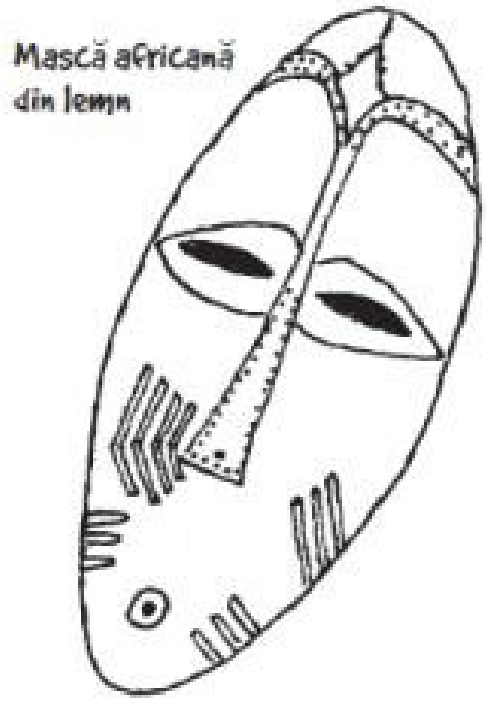

Mască africană din lemn

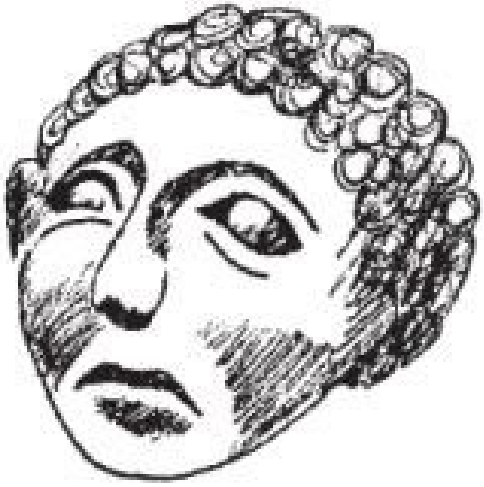

Sculptură primitivă iberică

Oamenilor nu li s-a părut deloc că tabloul semăna cu Gertrude, dar ei i-a plăcut la nebunie. „Pentru mine, aceea sunt eu."

După ce a lucrat la un portret al lui Gertrude Stein, Pablo și-a dat seama că nu era obligatoriu să picteze exact ce vedea. Putea să picteze ceea ce-și imagina. Această revelație a fost un punct de cotitură pentru Pablo. A fost un punct de cotitură în istoria artei moderne!

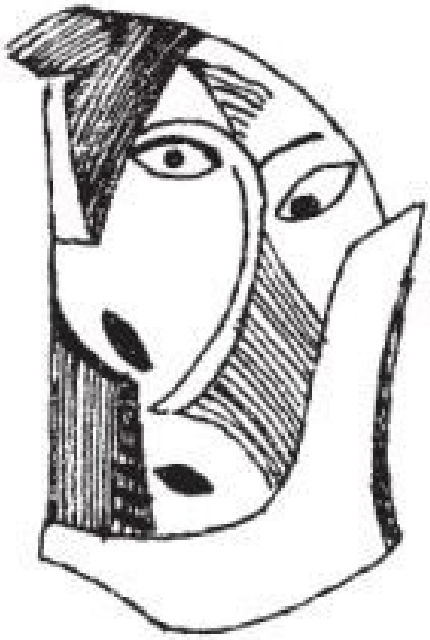

Capitolul 4
Picturile șocante ale lui Pablo

În 1907, Pablo a pictat cel mai mare tablou pe care-l făcuse până atunci: doi metri și jumătate înălțime pe doi metri și jumătate lățime. Reprezenta cinci femei, dintre care una cu un cap care părea sucit cu ceafa în față. Pictura se numește *Les Demoiselles d`Avignon.*

LES DEMOISELLES D’AVIGNON

DUPĂ STANDARDELE VREMII, TABLOUL ERA DE-A DREPTUL NEBUNESC. CELE CINCI FEMEI DIN PICTURĂ ARATĂ FOARTE ASCUȚITE ȘI DISTORSIONATE. SUNT URÂTE! PAR SĂ SE SPARGĂ ÎN BUCĂȚI.

OAMENII CONSIDERAU CĂ PICTURA AR TREBUI SĂ FIE MAI APROPIATĂ DE REALITATE. ERA SUPĂRĂTOR! ȘOCANT! NIMENI NU FĂCUSE VREODATĂ O ASEMENEA PICTURĂ. CREAREA ACESTEI LUCRĂRI A SCHIMBAT COMPLET FELUL ÎN CARE PABLO ÎNȚELEGEA PICTURA. I-A LUAT MULTE LUNI SĂ DUCĂ LA BUN SFÂRȘIT ACEST TABLOU ȘI FĂCUSE FOARTE, FOARTE MULTE SCHIȚE PENTRU EA (OPT SUTE NOUĂ!). ȘTIA CĂ ÎNCALCĂ TOATE REGULILE, DAR ÎNCERCA SĂ PICTEZE FEMEILE DIN MAI MULTE UNGHIURI DEODATĂ, CA ȘI CUM PRIVITORUL LE-AR VEDEA DIN MAI MULTE PĂRȚI ÎN ACELAȘI TIMP.

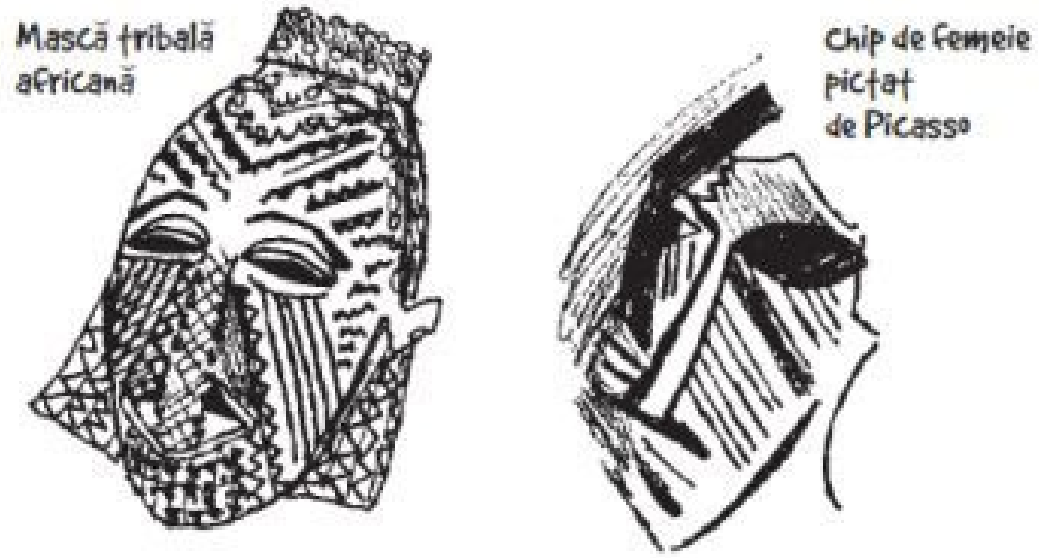

Toată lumea ura tabloul! Un critic a spus că era „lucrarea unui dement“. Pablo a ascuns pânza și n-a mai expus-o timp de nouă ani. Toată atenția pe care-a atras-o era amuzantă, dar sentimentele pictorului fuseseră rănite.

Astăzi, lucrarea e considerată prima pictură modernă a secolului XX. Picasso descoperise un nou mod de a privi lucrurile.

A existat totuși o persoană căreia i-a plăcut mult stilul experimental al lui Pablo. Era proprietarul unei galerii, pe nume D.H. Kahnweiler. El a devenit bun prieten cu Pablo și s-a ocupat de vânzarea tablourilor lui.

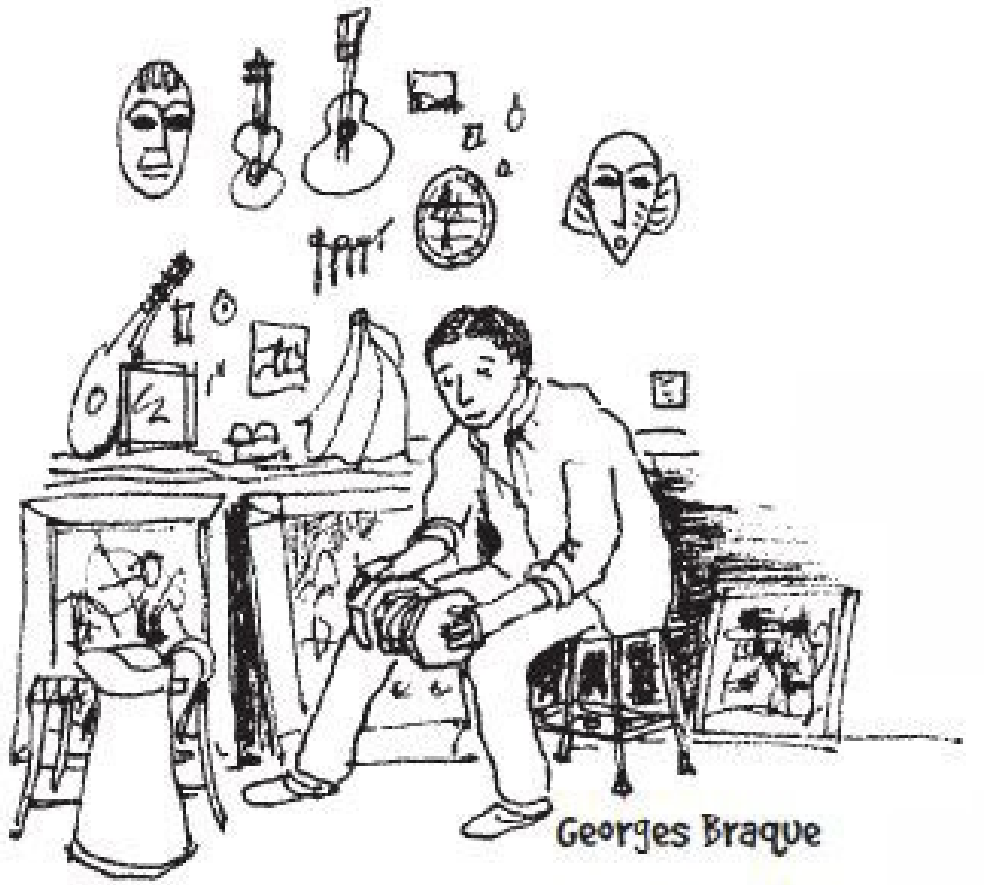

Un alt prieten apropiat al lui Pablo era artistul Georges Braque. Picasso și Braque au descoperit că gândeau la fel în legătură cu multe lucruri. Amândoi erau influențați de picturile lui Paul Cezanne.

„Marea la L'Estaques" de Paul Cezanne

Timp de cinci ani, Braque și Picasso s-au întâlnit în fiecare zi. Au mers chiar și în vacanță împreună. Colaborarea lor profesională era atât de strânsă, încât Pablo spunea că uneori nu știau care dintre ei a pictat care tablou. Își arătau unul altuia lucrările și decideau împreună dacă tabloul era terminat. Braque spunea că el și Picasso erau ca doi alpiniști legați de aceeași funie. Pablo n-a mai lucrat niciodată atât de îndeaproape cu un alt artist.

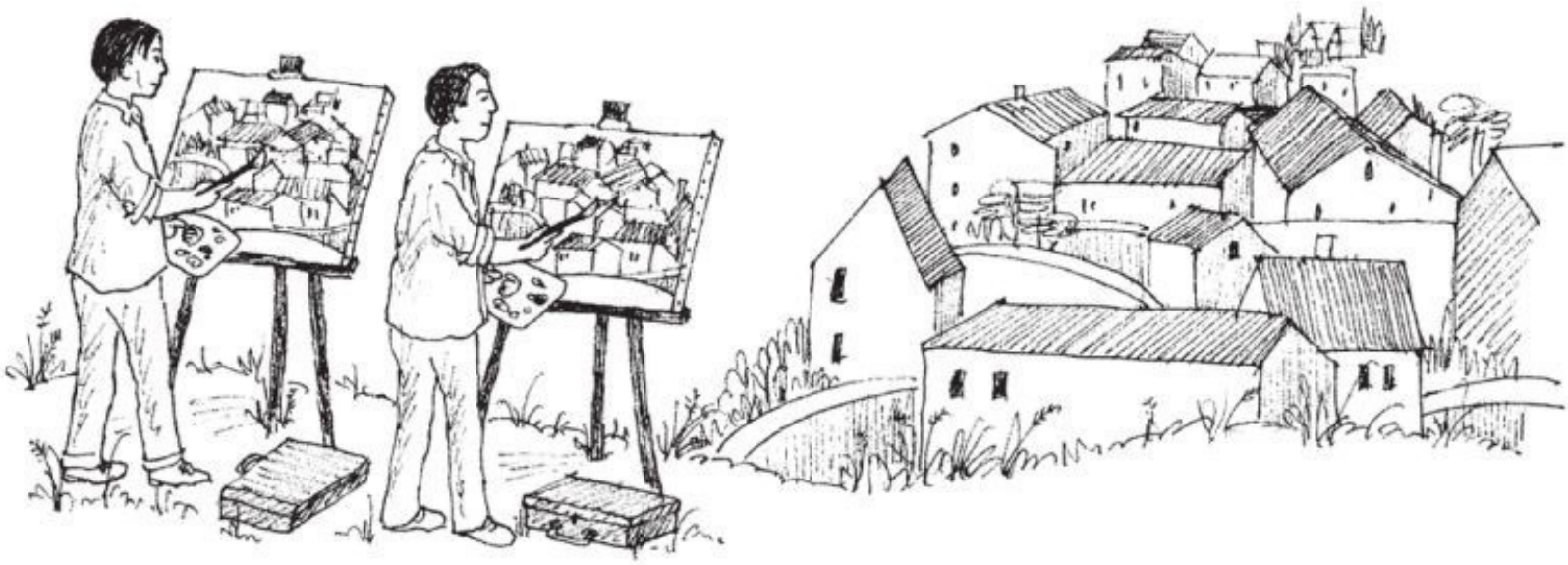

Braque și Picasso au pictat naturi moarte, peisaje și portrete. Amândoi au folosit doar câteva culori și au „spart“ obiectele din tablouri în cuburi și forme geometrice. Încercau să-și picteze subiecții din toate părțile deodată. Pablo spunea: „Pictez obiectele așa cum le gândesc, nu cum le văd“. Împreună, cei doi inventau un nou stil – cubismul!

Dintre toate lucrările de artă create de Pablo în viața lui, cubismul a fost cel care i-a adus faima mondială. La început, oamenii au fost șocați de cubism. Nu mai văzuseră niciodată așa ceva. Dar nu după mult timp, și-au dat seama că le plăcea!

„Știam că pictam lucruri bizare, dar așa vedeam noi lumea: ca pe un loc foarte bizar“, povestea Pablo.

Schiță originală

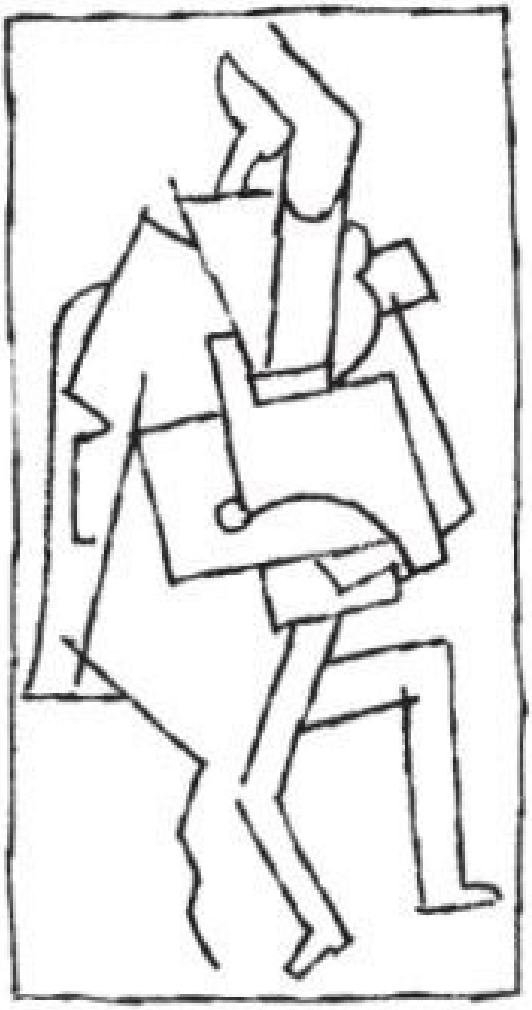

Schiță cubistă

Capitolul 5
Ceva nou

Picasso
în 1907,
la 26 de ani

În 1909, Pablo începea deja să devină cunoscut. Picturile lui erau diferite, dar lumea le cumpăra. El și Fernande s-au mutat într-o casă mai frumoasă și au angajat o menajeră. Și-au petrecut vara cu Braque într-o vilă veche din munți. Apoi relația dintre el și Fernande a luat sfârșit. „Frumusețea ei m-a captivat, dar nu suportam niciunul din obiceiurile ei mărunte“, a mărturisit ulterior Pablo.

Fernande Olivier

În scurt timp, Pablo avea o nouă iubită, Eva Gouel. Pablo a pictat portretul Evei și l-a numit *Ma Jolie*, adică „Frumușica mea“. Pablo era din nou îndrăgostit. S-a îndrăgostit de foarte multe ori în lunga sa viață.

Eva Gouel

Picasso și Braque erau din nou în căutarea a ceva nou. Au început să folosească în picturile lor cuvinte tipărite și șabloane. Au început și să lipească lucruri pe tablourile lor. Dacă voiau să se vadă în tablou un ziar, în loc să-l picteze, lipeau de tablou o bucată dintr-un ziar adevărat. Așa a apărut așa-numita tehnică a colajului. Colaj vine din cuvântul francez *collage*, care înseamnă „a lipi“. Unul dintre primele colaje ale lui Pablo

se numea *Natură moartă cu scaun din paie.*

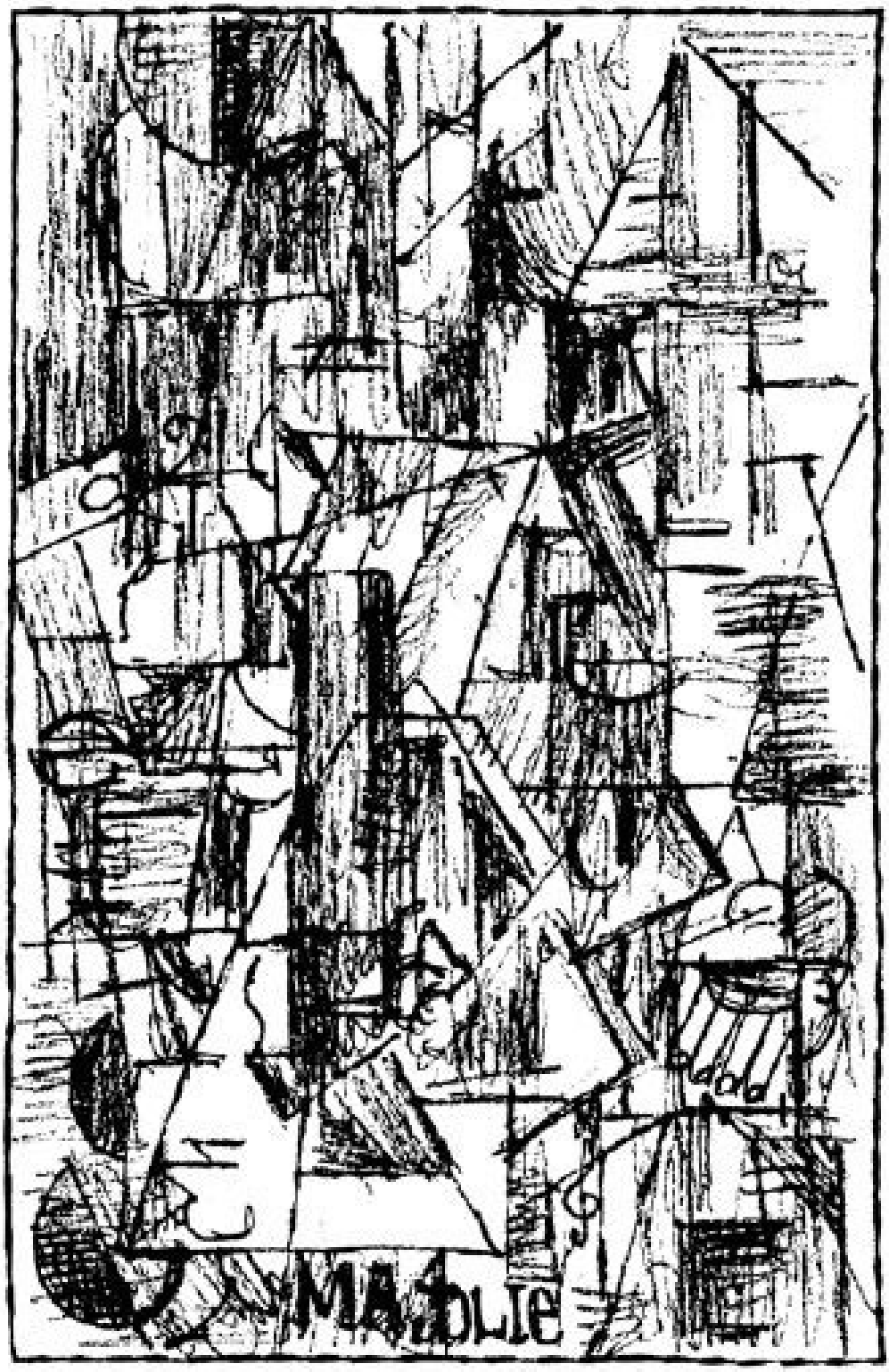

„Ma Jolie", 1912

Braque și Picasso au continuat să lucreze în stilul lor jucăuș, lipind pe picturile lor tot felul de lucruri — bucăți de cârpă, glaspapir, tapet, chiar și gunoaie!

Dar experimentele lor artistice au fost întrerupte de evenimente mondiale. În 1914, un război local între Austro-Ungaria și Serbia a luat amploare și a devenit ceea ce a ajuns să fie numit Marele Război – Primul Război Mondial. Arhiducele austriac a fost asasinat de un sârb. Germania a trecut de partea Austro-Ungariei și Rusia de partea Serbiei. Germania a declarat război Rusiei, apoi Franței. N-a trecut mult și țări din toată lumea erau implicate în conflict, inclusiv Statele Unite.

În 1914, Braque a fost înrolat în armata franceză, dar Pablo nu era cetățean francez, așa că nu era obligat să se înroleze. A rămas la Paris, în timp ce mulți dintre prietenii lui au plecat la război. Lui Pablo îi era dor de ei.

Franța lupta împotriva Germaniei. Deoarece prietenul lui Pablo, Kahnweiler, proprietarul de galerie, era german, a fost obligat să părăsească Franța. (Francezii credeau că toți nemții sunt inamicii lor.) Galeria a fost închisă de autoritățile franceze și toate lucrările lui Pablo aflate acolo au fost confiscate.

În 1915, preaiubita Eva a lui Pablo a murit de tuberculoză. Pablo a fost devastat de pierdere. Din nou, tristețea lui s-a văzut în picturile din acea perioadă. Cât Eva fusese bolnavă, el lucrase la o singură pictură, *Arlechinul*, și a terminat-o după moartea ei. Reprezintă un artist în costum de clovn în fața unui șevalet, ținând în mână o pictură neterminată. Era o perioadă sumbră în Europa și la fel de sumbră în viața personală a lui Pablo.

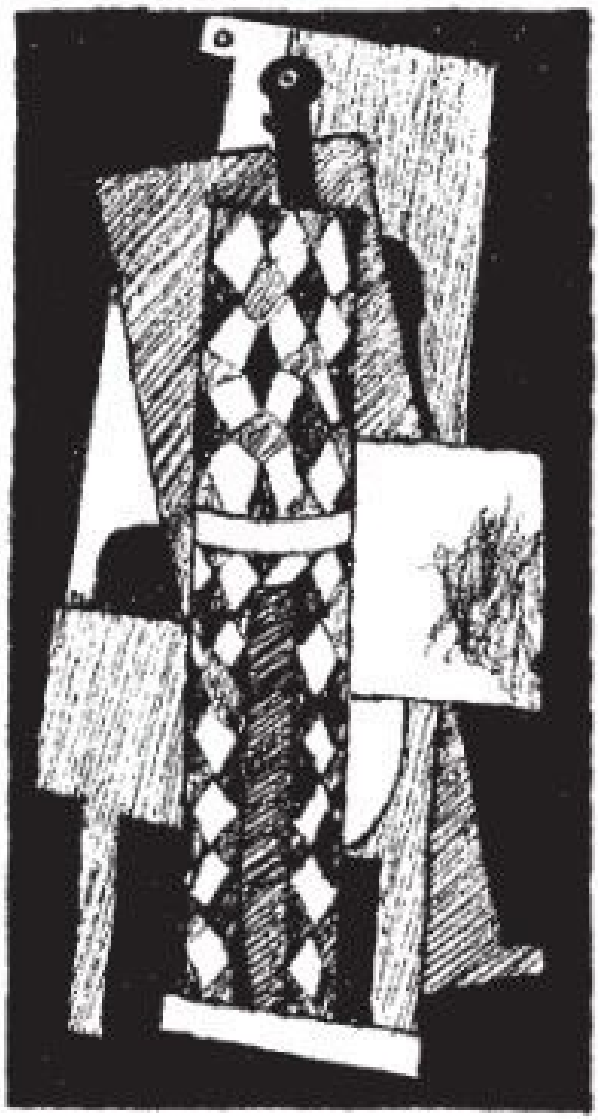

Capitolul 6
Veșnic îndrăgostit

În timpul Primului Război Mondial, Pablo și-a făcut noi prieteni la Paris. Unul dintre ei era un poet și dramaturg pe nume Jean Cocteau. El i l-a prezentat pe Pablo unui compozitor, iar cei doi l-au convins pe Pablo să creeze decorurile și costumele pentru un balet care urma să fie pus în scenă la Roma. Subiectul era lumea circului și se numea *Parada*.

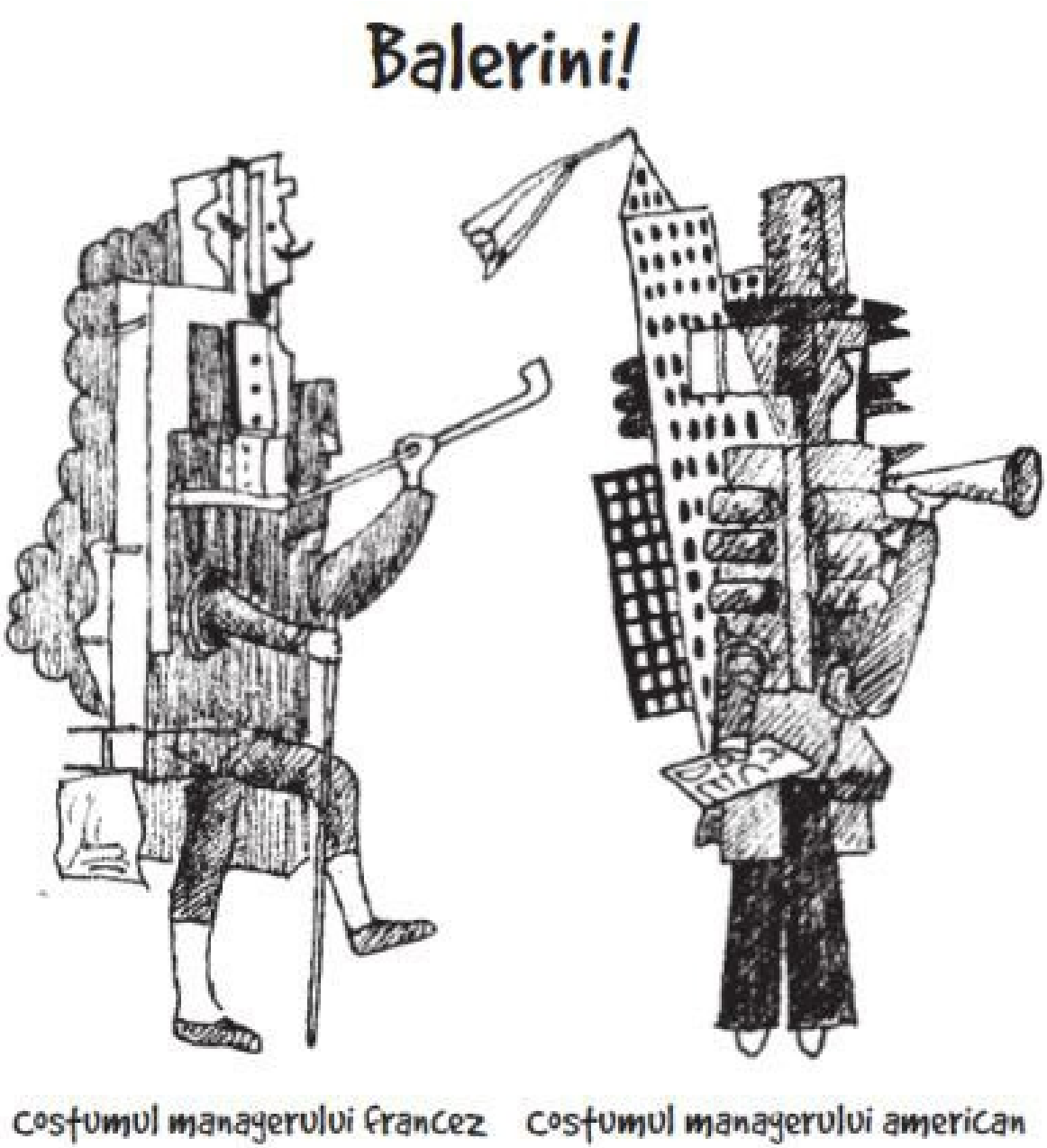

Pablo nu văzuse niciodată un balet! S-a dus la Roma să lucreze la producerea lui, dar când, în sfârșit, a avut premiera, *Parada* a fost un eșec răsunător. Pentru mulți, era mult prea diferit de ce se făcea la acea vreme. Costumele erau complet nebunești. La fel și decorurile… și muzica… și coregrafia.

Programul baletului,

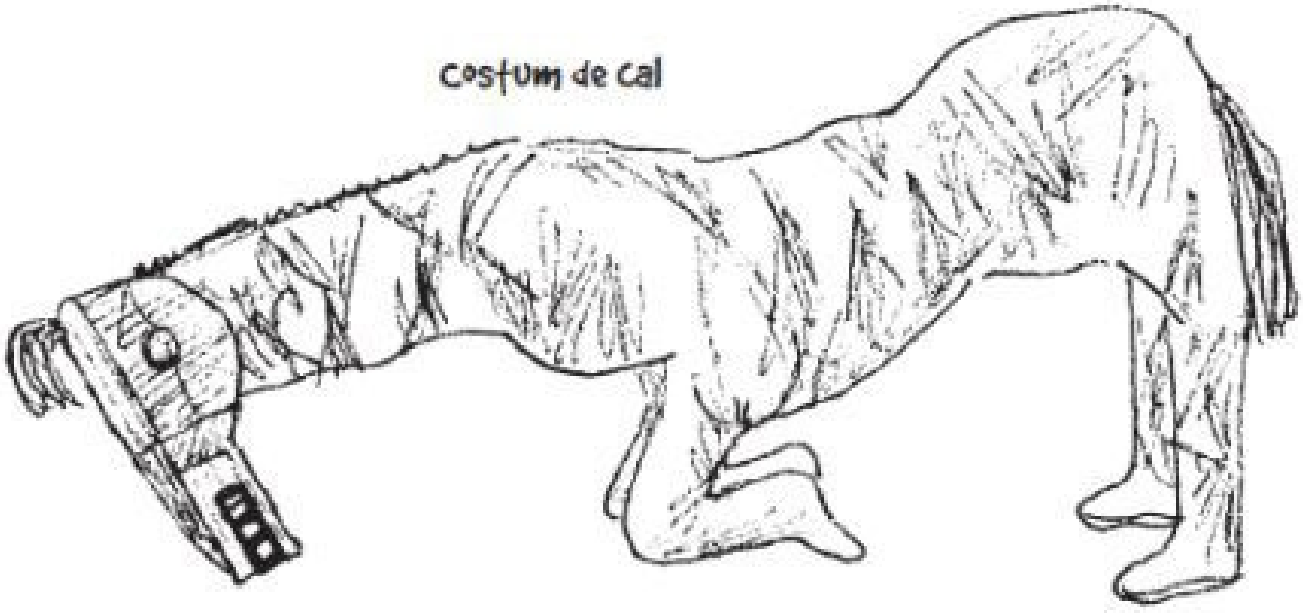

Cât a stat la Roma, Pablo a devenit fascinat de arta Romei și a Greciei antice. Dar și de frumoasa Olga Hohlova, una dintre balerinele din spectacol. S-a căsătorit cu ea un an mai târziu.

Întorși la Paris, Olga l-a introdus pe Pablo în înalta societate. Au mers la baluri protocolare și în stațiuni de lux. Pentru o persoană ca Pablo, căruia i-a păsat întotdeauna atât de mult de săraci, acest stil de viață constituia o schimbare radicală. Olga era o snoabă. L-a ținut pe Picasso la distanță de vechii lui prieteni, iar Pablo n-a protestat. Nu mai avea nevoie să muncească. Era deja bogat. Dar asta nu însemna că se oprise din lucru. A schimbat doar direcția, din nou.

După război, a folosit mult mai puțin stilul cubist și colajul. S-a întors la pictura în stiluri mai tradiționale. După atâtea experimentări, Pablo găsise o nouă modalitate de a surprinde publicul – era un Picasso complet neașteptat!

În 1921, Pablo și Olga au devenit părinții unui băiețel, Paulo. Pablo adora bebelușul și îi plăcea la nebunie să fie tată, dar era o schimbare enormă pentru el.

A pictat nenumărate tablouri cu mama și copilul, toate în noul lui stil. Formele aveau aspect solid, consistent, nu mai erau zigzagate și sparte, ca în picturile lui cubiste.

Pictura lui *Trei femei la izvor* reprezintă trei personaje în veșminte în stil clasic grecesc. Au forme foarte rotunde și picioare groase. Picasso spunea că atunci când a pictat picioarele i-au venit în minte scene din copilărie, când se târa sub masă și vedea gleznele mătușilor lui.

Însă în aceeași perioadă a pictat și *Trei muzicieni* într-un stil foarte simplificat, cubist. Dar acum, formele și culorile erau mai vibrante. Siluetele arătau ca piesele dintr-un puzzle. De ce a trecut Picasso brusc de la un stil la altul? A spus că pur și simplu a folosit stilul care se potrivea cu subiectul.

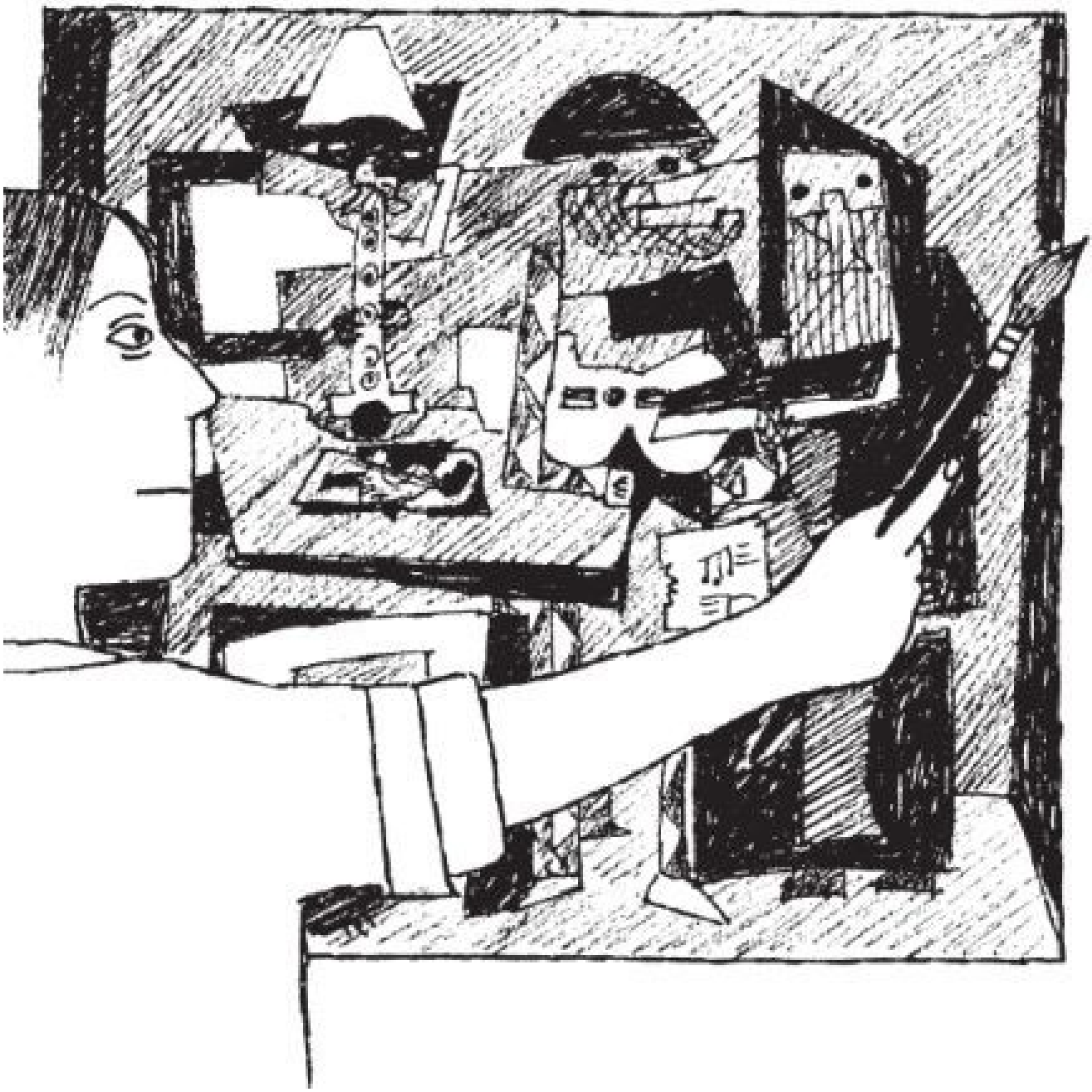

Apoi Pablo a început să picteze lucruri precum centauri sau fauni. Admirase aceste creaturi fantastice când le văzuse reprezentate în sculpturile străvechi și picturile pe care le studiase în Italia.

Cubiștii considerau că Picasso trădează curentul de dragul popularității și al banilor. Lui Picasso puțin îi păsa ce gândeau despre el alți artiști. Nu voia să i se pună o singură etichetă. El era Picasso!

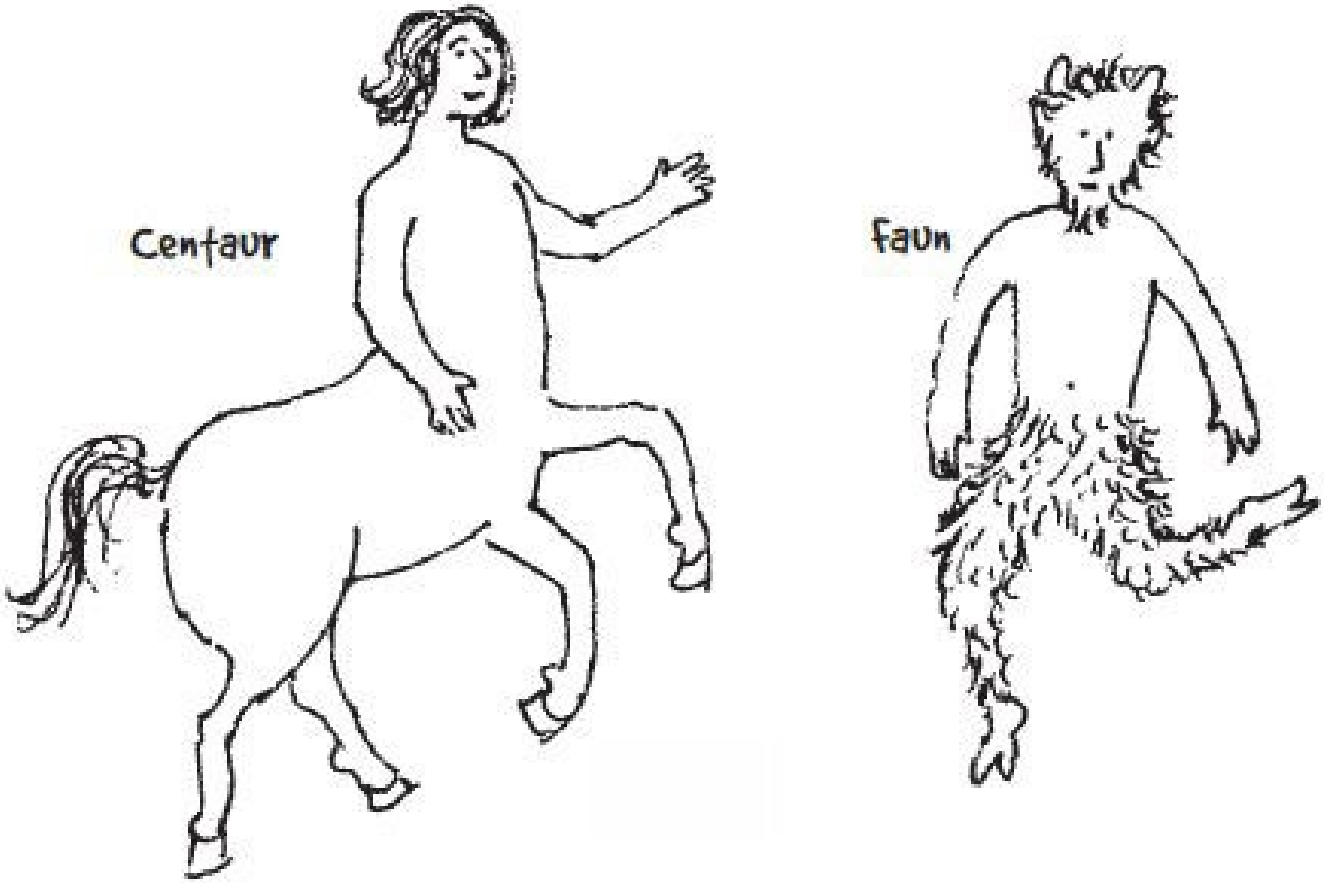

În 1925, Picasso a început să fie interesat de mișcarea suprarealistă din artă și literatură. Pictura suprarealistă era o modalitate de a exprima inconștientul minții umane.

„Femeie în fotoliu roșu", 1932

Picasso a pictat o lume de vise și coșmaruri. A participat la o expoziție de artă suprarealistă. În timpul liber, Picasso scria și poezii, ilustra cărți și făcea gravuri. Avea energie cât pentru zece oameni!

Multe dintre picturile și gravurile suprarealiste ale lui Picasso aveau ca subiect coridele. Dar a creat și multe imagini cu Minotaurul, o făptură imaginară, jumătate om-jumătate taur. Unii critici de artă cred că lui Picasso îi plăcea să se creadă minotaur!

CUM SE FACE O GRAVURĂ

GRAVURILE SUNT DESENE ZGÂRIATE CU O UNEALTĂ ASCUȚITĂ PE O PLACĂ DE METAL, CARE E FOLOSITĂ APOI LA IMPRIMAREA DESENULUI PE HÂRTIE ÎN CÂTE EXEMPLARE DOREȘTE ARTISTUL.

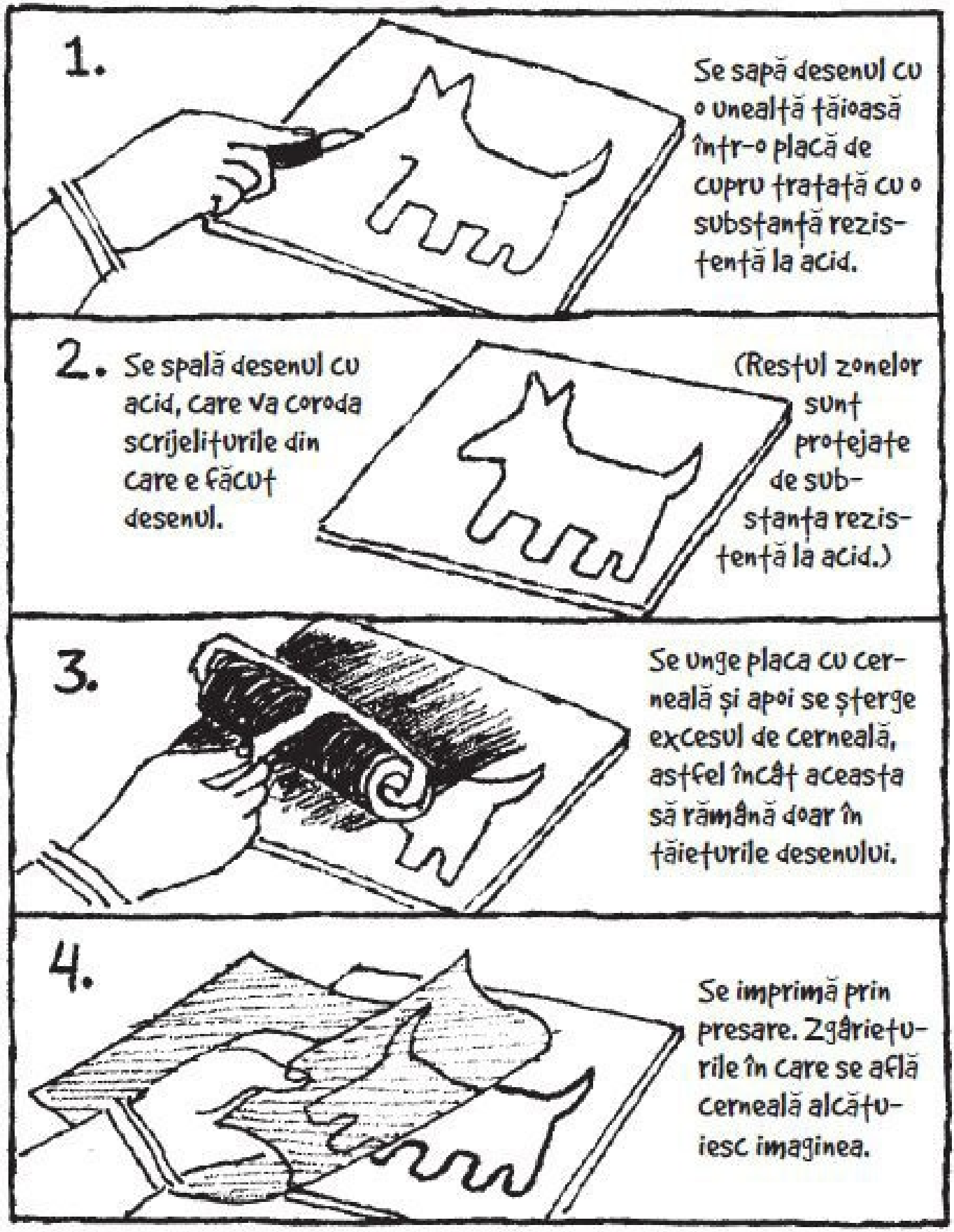
1.
Se sapă desenul cu o unealtă tăioasă într-o placă de cupru tratată cu o substanță rezistentă la acid.
2.
Se spală desenul cu acid, care va coroda scrijelițurile din care e făcut desenul.
(Restul zonelor sunt protejate de substanța rezistentă la acid.)
3.
Se unge placa cu cerneală și apoi se șterge excesul de cerneală, astfel încât aceasta să rămână doar în tăieturile desenului.
4.
Se imprimă prin presare. Zgârieturile în care se află cerneală alcătuiesc imaginea.

Pe Picasso a început să-l intereseze și sculptura. Făcuse deja niște picturi-colaj reprezentând o chitară, în care folosise multe obiecte tridimensionale – cuie, sfoară și o cârpă. Era ca și cum picturile de acest gen deveneau sculpturi.

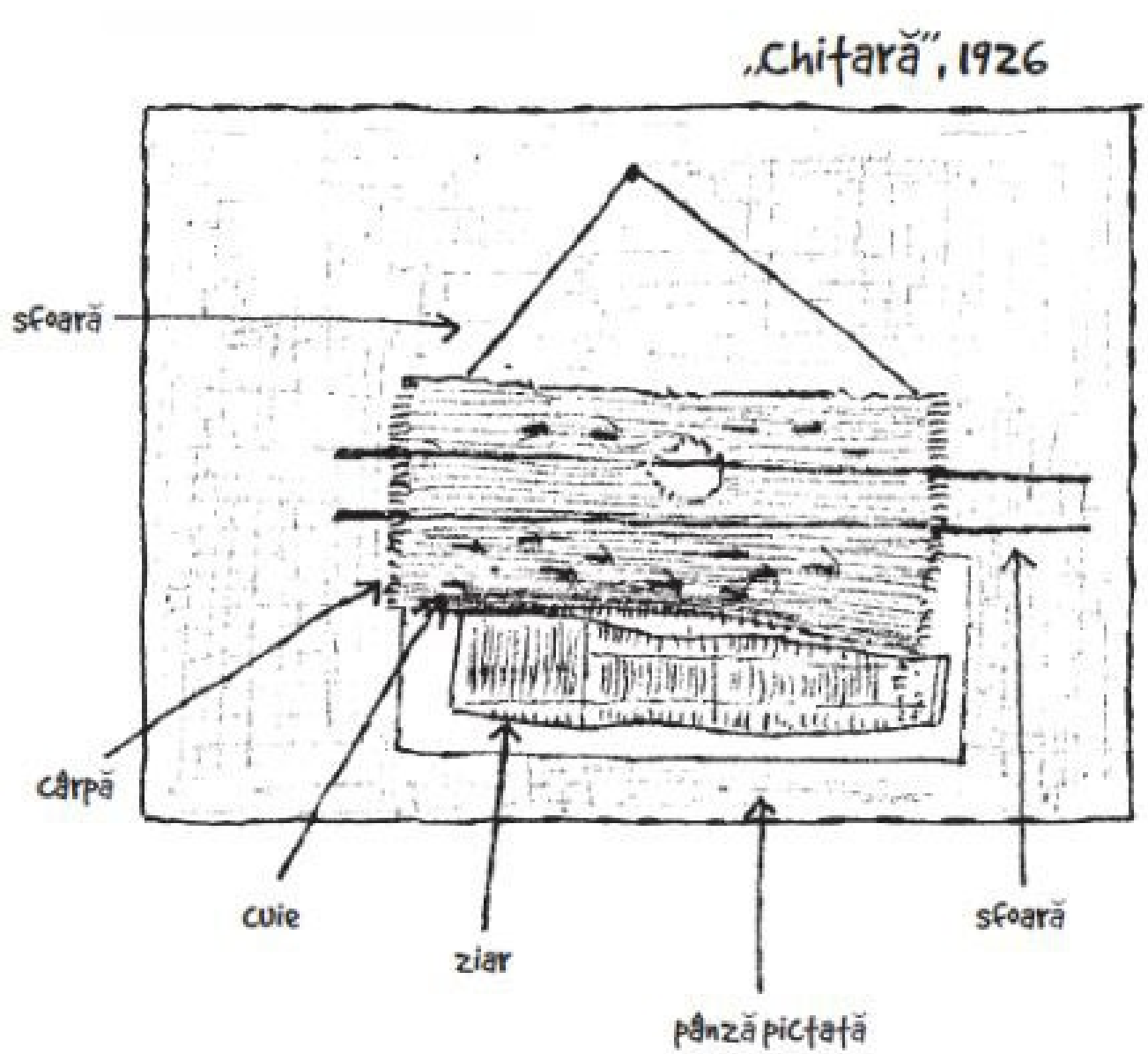

Într-o zi, Picasso a cunoscut la Paris un sculptor care lucra în metal. Numele lui era Julio Gonzales. Era și el spaniol. Julio și Pablo au devenit prieteni și au lucrat împreună la sculpturi abstracte, folosind sârme și tije de metal sudate unele de altele. Era ceva complet nou.

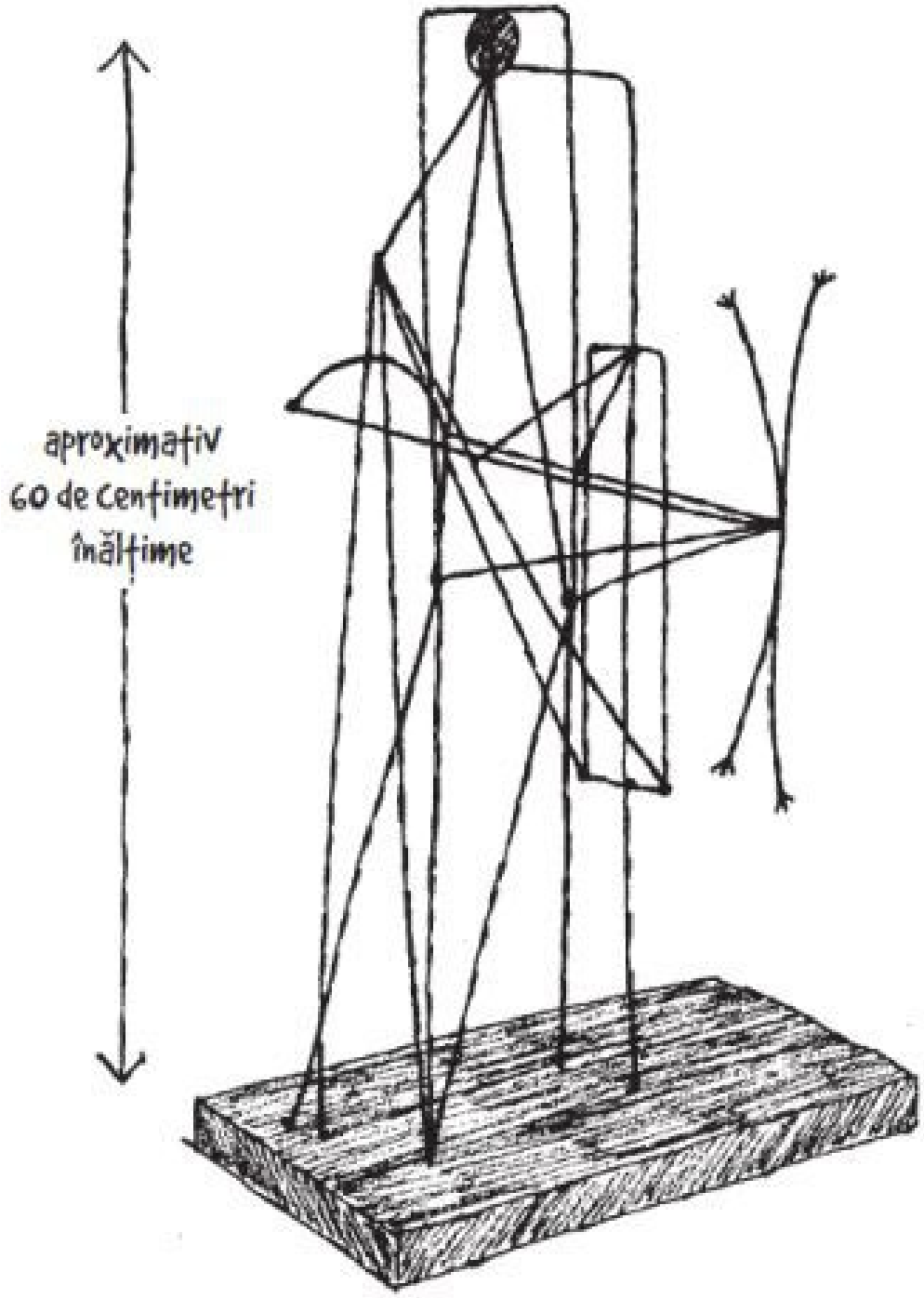

Din păcate, căsnicia lui Pablo cu Olga se destrăma. Locuiau la etaje diferite în propria lor casă. Ea ura haosul din studioul lui (și chiar era haos acolo!). Pablo spunea că dezordinea îl inspiră. Problema era Olga. „Cerea prea mult de la mine“, a spus el. Așa că a cumpărat o casă impunătoare în nordul Parisului ca să scape de ea. Picasso povestea că ultimele luni cu Olga fuseseră un adevărat coșmar.

Debandada din studioul lui Picasso, 1920

La noua lui locuință, Picasso și-a improvizat un studio de sculptură în grajduri. Crea capete uriașe din ipsos și a început să facă sculpturi din materiale bizare. *Cap de femeie* a fost făcută din strecurători.

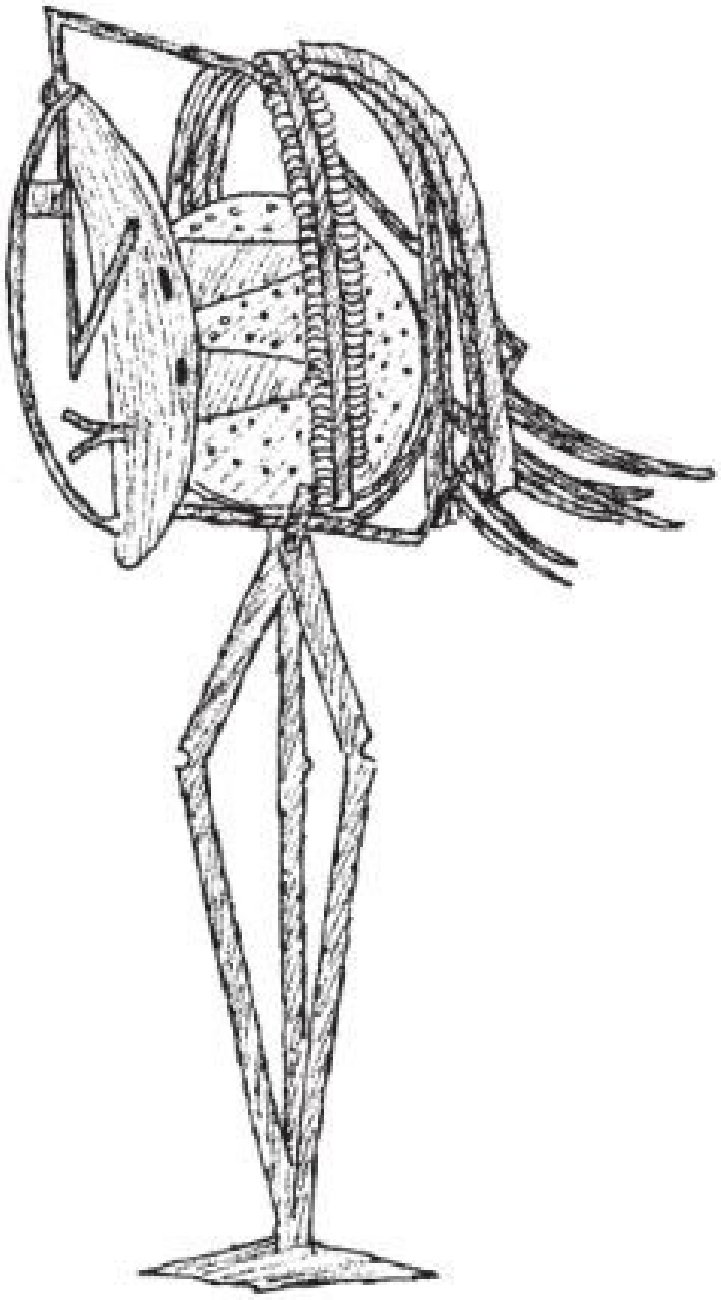

Picasso a întâlnit o fată când aceasta tocmai ieșea de la metrou, în Paris. O chema Marie-Therese Walter. A fost dragoste la prima vedere. Picasso a început imediat să o picteze. Câțiva ani mai târziu, el și Marie-Therese au făcut un copil, o fetiță pe nume Maya. Au trăit ei fericiți până la adânci bătrâneți? Nu!

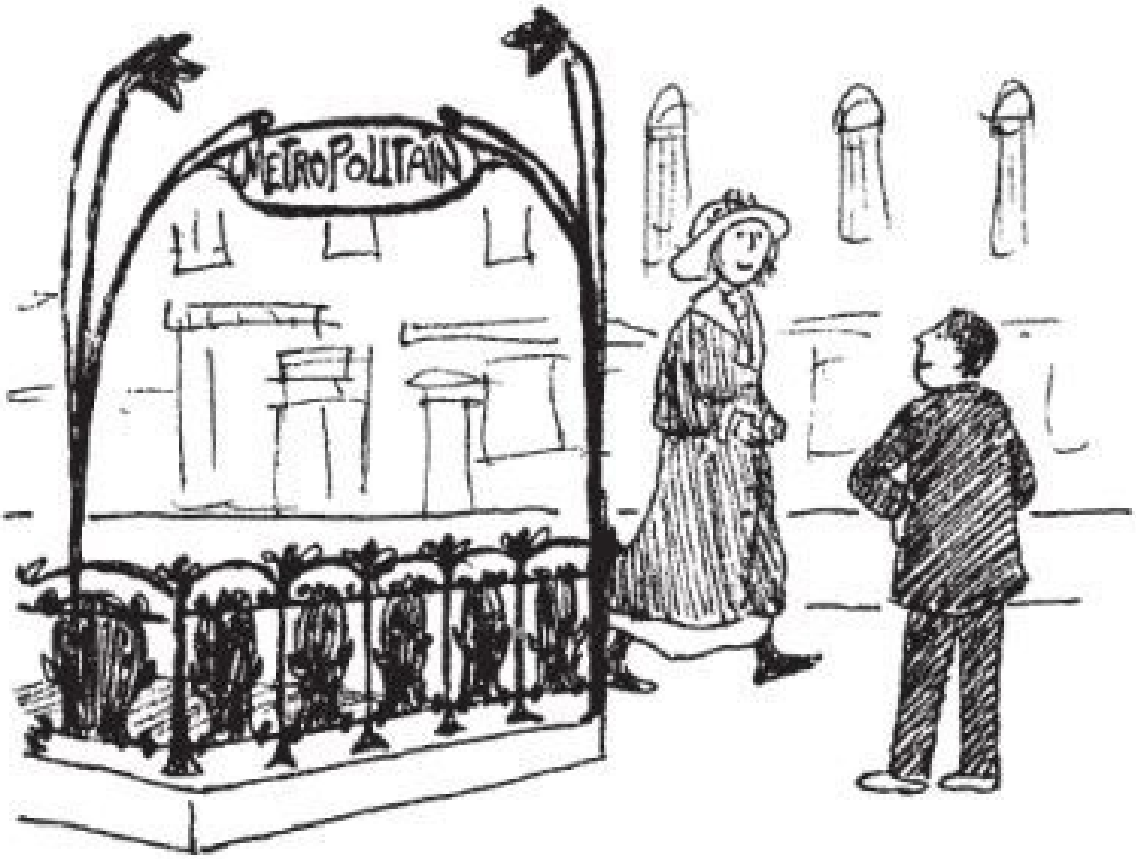
METROPOLITAIN

Picasso a cunoscut-o pe fotografa Dora Maar și s-a îndrăgostit de ea la numai un an de la nașterea fiicei lui. Se pare că lui Picasso îi plăcea să aibă o viață amoroasă foarte complicată. Încă se vedea cu Marie-Therese și încă mai avea de-a face cu Olga, iar acum apăruse în viața lui Dora.

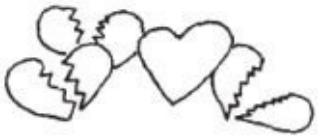

MUZELE LUI PICASSO... FEMEILE DIN VIAȚA LUI

FEMEILE ERAU ATRASE DE PICASSO, DAR PROBABIL CĂ NU ERA DELOC UȘOR SĂ TRĂIEȘTI CU EL! AVEA UN TEMPERAMENT VULCANIC ȘI PUTEA FI MOROCĂNOS CÂND LUCRĂRILE LA CARE MUNCEA NU-I IEȘEAU CUM VOIA. DAR BINEÎNȚELES CĂ ALTE DĂȚI ERA IREZISTIBIL DE FERMECĂTOR. IUBEA FEMEILE, DAR ERA EGOCENTRIST ȘI COMPLET ABSORBIT DE ARTA LUI. DE-A LUNGUL VIEȚII SALE, A AVUT NUMEROASE IUBITE ȘI SOȚII, CU CARE A FĂCUT PATRU COPII. FEMEILE ERAU IMPORTANTE PENTRU EL PENTRU CĂ ÎI ERAU MODELE ȘI CEA MAI IMPORTANTĂ SURSĂ DE INSPIRAȚIE. ȘTIM CUM ARĂTAU TOATE ACESTE FEMEI, PENTRU CĂ LE-A DESENAT ȘI PICTAT PE TOATE. ȘI TOATE ERAU FRUMOASE.

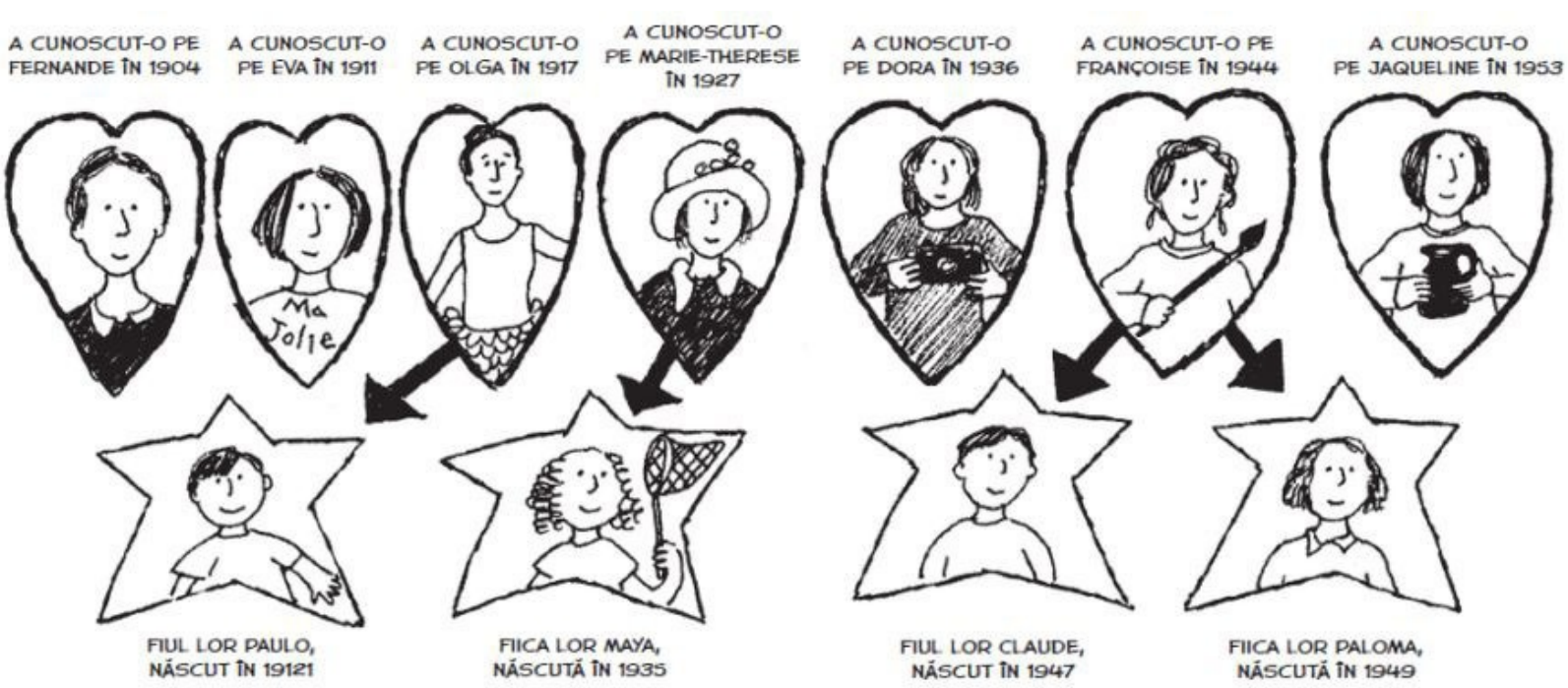
A CUNOSCUT-O PE FERNANDE ÎN 1904
A CUNOSCUT-O PE EVA ÎN 1911
A CUNOSCUT-O PE OLGA ÎN 1917
A CUNOSCUT-O PE MARIE-THERESE ÎN 1927
A CUNOSCUT-O PE DORA ÎN 1936
A CUNOSCUT-O PE FRANÇOISE ÎN 1944
A CUNOSCUT-O PE JAQUELINE ÎN 1953
Ma Jolie
FIUL LOR PAULO, NĂSCUT ÎN 19121
FIICA LOR MAYA, NĂSCUTĂ ÎN 1935
FIUL LOR CLAUDE, NĂSCUT ÎN 1947
FIICA LOR PALOMA, NĂSCUTĂ ÎN 1949

Capitolul 7
Război și pace

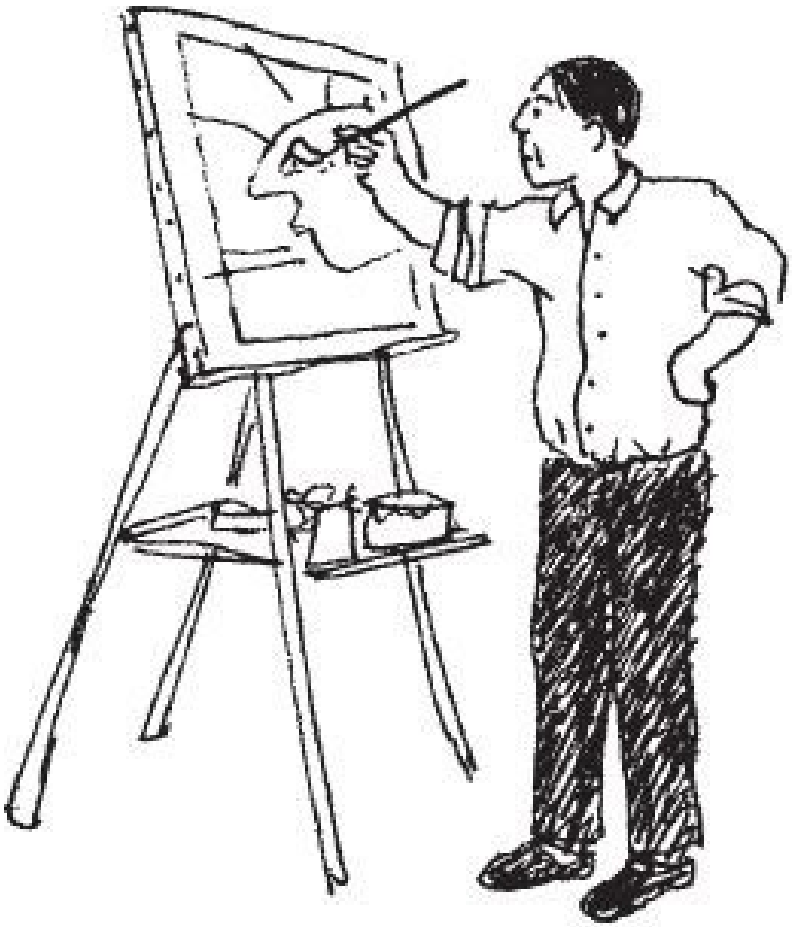

Unii artiști lucrează la o singură idee și într-un singur stil. Dar Picasso se schimba tot timpul. Picturile lui reflectau ce se întâmpla în viața lui personală, precum și ce se întâmpla în lumea largă.

În 1936 a izbucnit Războiul Civil din Spania. Picasso trăia la Paris, dar a fost, totuși, foarte afectat de războiul din țara lui natală. La urma urmelor, era și el spaniol.

În Spania fusese ales un guvern republican, dar a fost răsturnat de generalul Francisco Franco și de forțele lui armate. Franco era un dictator și a condus Spania până la moartea sa, în 1975. Din cauza lui Franco, Picasso n-a mai pus niciodată piciorul în țara lui natală.

În aprilie 1937, orășelul Guernica din nord-estul Spaniei a fost bombardat de germani, care-l sprijineau pe Franco și forțele acestuia. Guernica era aproape de orașul în care crescuse Picasso. Bombele au căzut peste orășel în zi de târg. Peste o mie șase sute de oameni — bărbați, femei și copii — au fost uciși. Încă aproape nouă sute au fost răniți. Atacul a fost complet neprovocat și fără niciun sens din punct de vedere militar.

Picasso a fost peste măsură de revoltat de uciderea tuturor acelor nevinovați. Și-a pus toată pasiunea într-o pictură uriașă, de aproximativ trei metri șaizeci și cinci înălțime pe aproape opt metri lățime, numită *Guernica*. E cea mai cunoscută pictură a lui. A terminat-o în doar trei săptămâni! Cât timp el a lucrat la pictură, noua lui iubită

Dora i-a făcut o mulțime de fotografii.

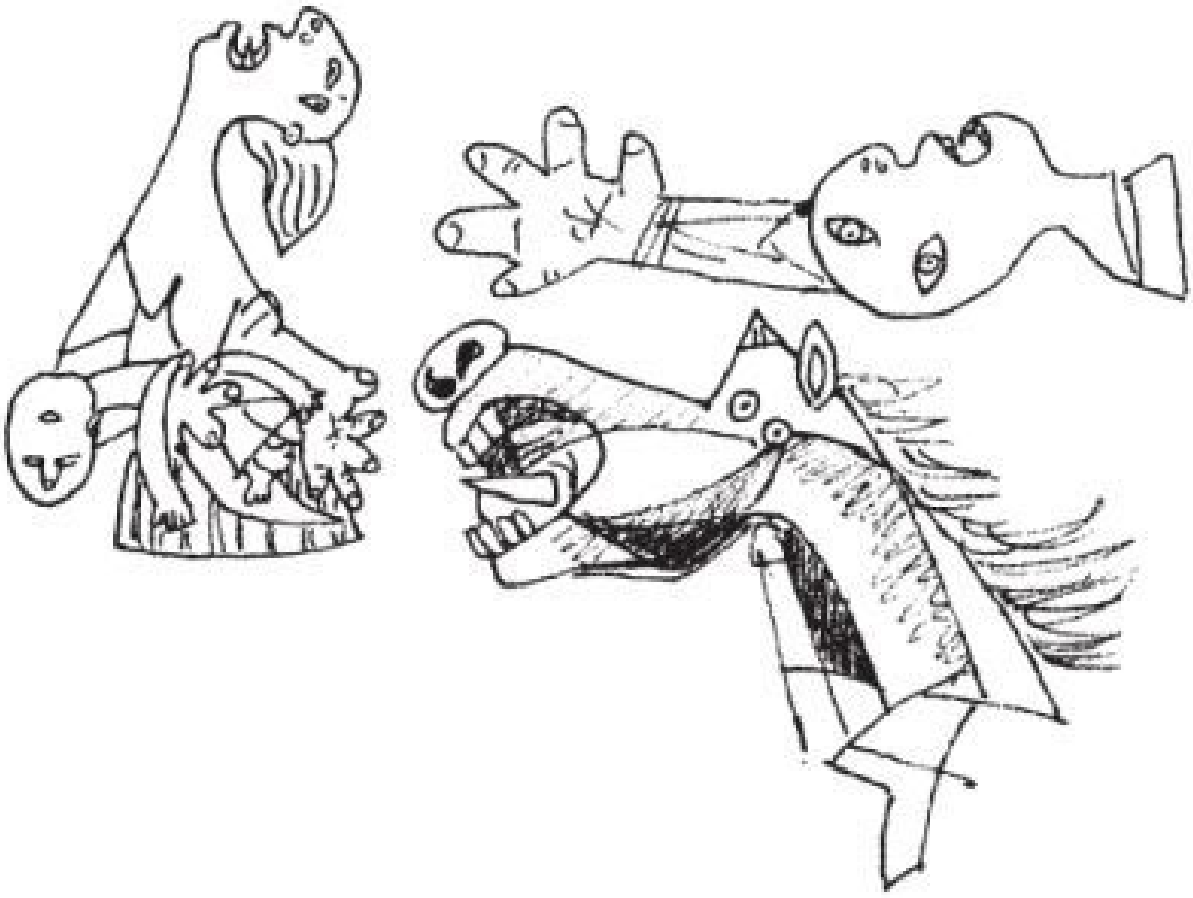

În tonuri de gri, tabloul reprezintă un cal care țipă, un soldat ucis, o femeie în flăcări, urlând în timp ce cade dintr-o casă care arde, și o mamă ținându-și în brațe pruncul mort. Mai apar în tablou un braț tăiat, ținând o sabie și un cap retezat. Iar în mijlocul haosului e un taur, care ar putea simboliza speranța de a-l înfrânge pe Franco. *Guernica* e o reprezentare tulburătoare și plină de forță a ororilor războiului.

Când i s-a cerut să-și explice pictura, Picasso a răspuns: „Nu e treaba pictorului să definească simbolurile. Altfel i-ar fi mult mai ușor să le explice în scris, folosind câte cuvinte vrea!“

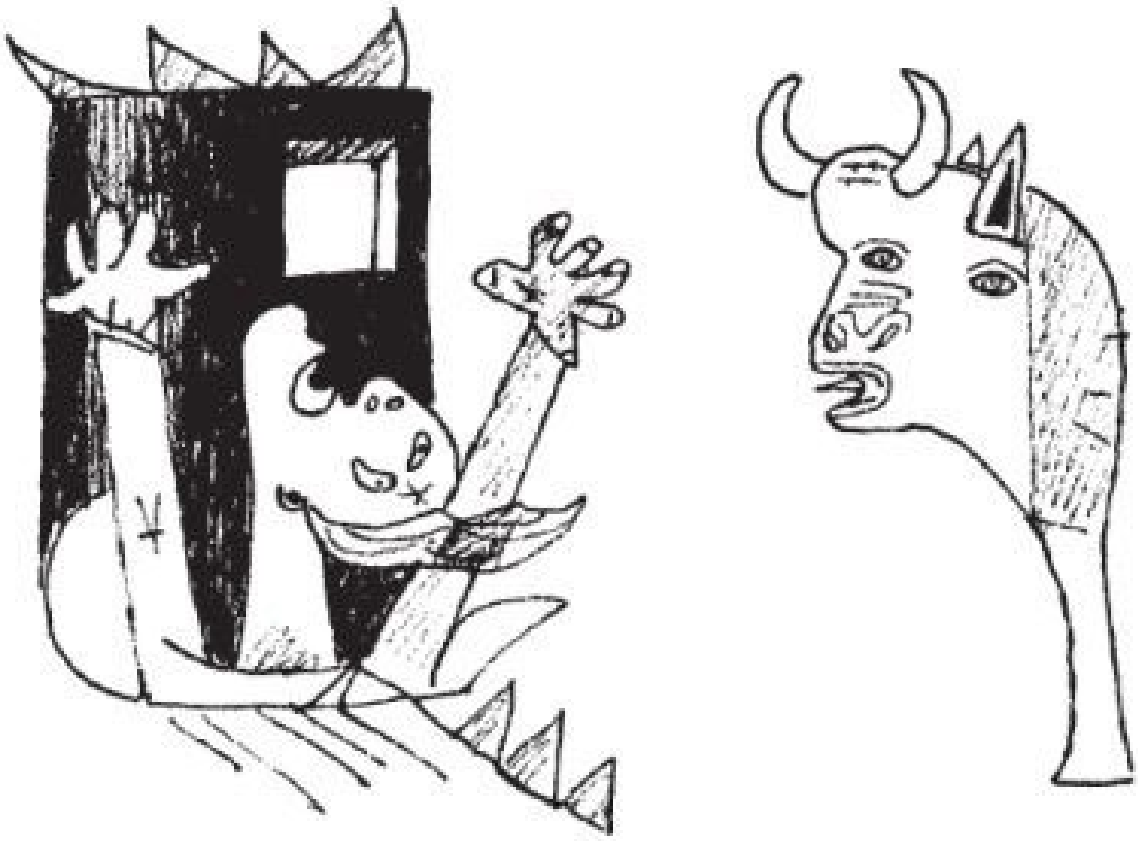

Apoi, în 1939, după ce armata germană a invadat Polonia, a izbucnit al Doilea Război Mondial. De teama bombelor, muzeele din Paris s-au închis. Mare parte dintre lucrările de artă au fost mutate și ascunse la țară. Mulți artiști au fugit din oraș. La fel a făcut și familia Picasso. S-au mutat la Royan, un orășel francez de pe coasta Atlanticului.

În 1940, nemții au ocupat Parisul și Picasso a hotărât să se mute înapoi la studioul lui de acolo. De ce? Poate că Picasso spera că prezența lui în oraș avea să reprezinte pentru francezi un mândru simbol al sfidării și libertății.

Nu se găsea mâncare, așa că uneori Picasso era plătit pentru picturi în cârnați și praz. Nu se găseau nici materiale pentru pictură. Dar chiar și în aceste condiții, Picasso a reușit să picteze în fiecare zi. Și a scris și o piesă de teatru. Naziștilor nu le plăcea nimic din ce făcea el. Dar asta nu l-a oprit pe Picasso!

Dragostea lui Picasso pentru Dora începuse să se stingă. A cunoscut o tânără artistă, Françoise Gilot, și a început cu ea o idilă care a durat zece ani.

În 1944, naziștii au fost în sfârșit alungați din Paris. Picasso a continuat să picteze. În timp ce lucra, cânta cât îl ținea gura ca să acopere zgomotul împușcăturilor. De îndată ce nemții au plecat, Parisul a dat o petrecere. Orașul era din nou liber. Războiul era pe sfârșite.

Françoise Gilot,
1943

Parisul s-a umplut de soldați americani. Unii dintre ei spuneau că cel mai mult își doreau două lucruri: să vadă Turnul Eiffel și să-l cunoască pe Picasso! Lui Picasso i-a făcut mare plăcere să le ofere tururi ale studioului său. Toată lumea era bine-venită. Unii soldați veneau așa de obosiți, încât adormeau acolo. La un moment dat, cineva numărase douăzeci de bărbați care dormeau prin studioul artistului!

Trupele americane mărșăluiesc prin Parisul eliberat

Al Doilea Război Mondial a durat șase ani. Picasso trecuse de-acum prin trei războaie. Știa cât de important era să depui eforturi pentru menținerea păcii. În 1948, s-a dus la Congresul pentru Pace din Polonia. În anul următor a făcut un poster cu un porumbel destinat Congresului pentru Pace. Datorită lui Picasso, porumbelul a devenit simbolul păcii în întreaga lume.

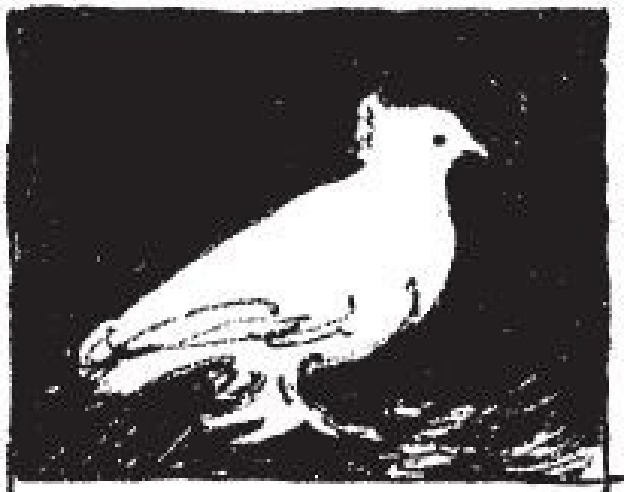

CONGRÈS MONDIAL
DES PARTISANS
DE LA PAIX

SALLE PLEYEL
20.21.22 ET 23 AVRIL 1949
PARIS

Capitolul 8
Oale și tigăi

După război, Picasso și Françoise s-au mutat în orășelul Vallauris din sudul Franței. Locuiau într-o fostă fabrică de parfumuri, unde era destul loc și pentru un atelier de sculptură. Cei doi copii ai lor s-au născut în Vallauris — un băiat, Claude, în 1947, și o fată, Paloma (care înseamnă „porumbel“), în 1949.

Picasso și Françoise cu copiii lor Claude și Paloma, în 1952

În orășel exista și un atelier de ceramică. Picasso a început să lucreze cu olarii de la atelier ca să facă și să decoreze obiecte din ceramică, farfurii și vaze.

La început, s-a limitat la a decora piese făcute de olari, dar în scurt timp făcea el însuși obiecte din ceramică. Creațiile lui erau vesele și jucăușe.

În studioul lui de acasă, Picasso lucra la sculpturi amuzante și copilărești, făcute din obiecte pe care le găsea prin casă. Așa că piesele se numeau „Artă găsită“. La un târg de vechituri, Picasso a văzut o șa de bicicletă zăcând lângă un ghidon. Le-a sudat împreună

și brusc arătau exact ca un cap de taur!

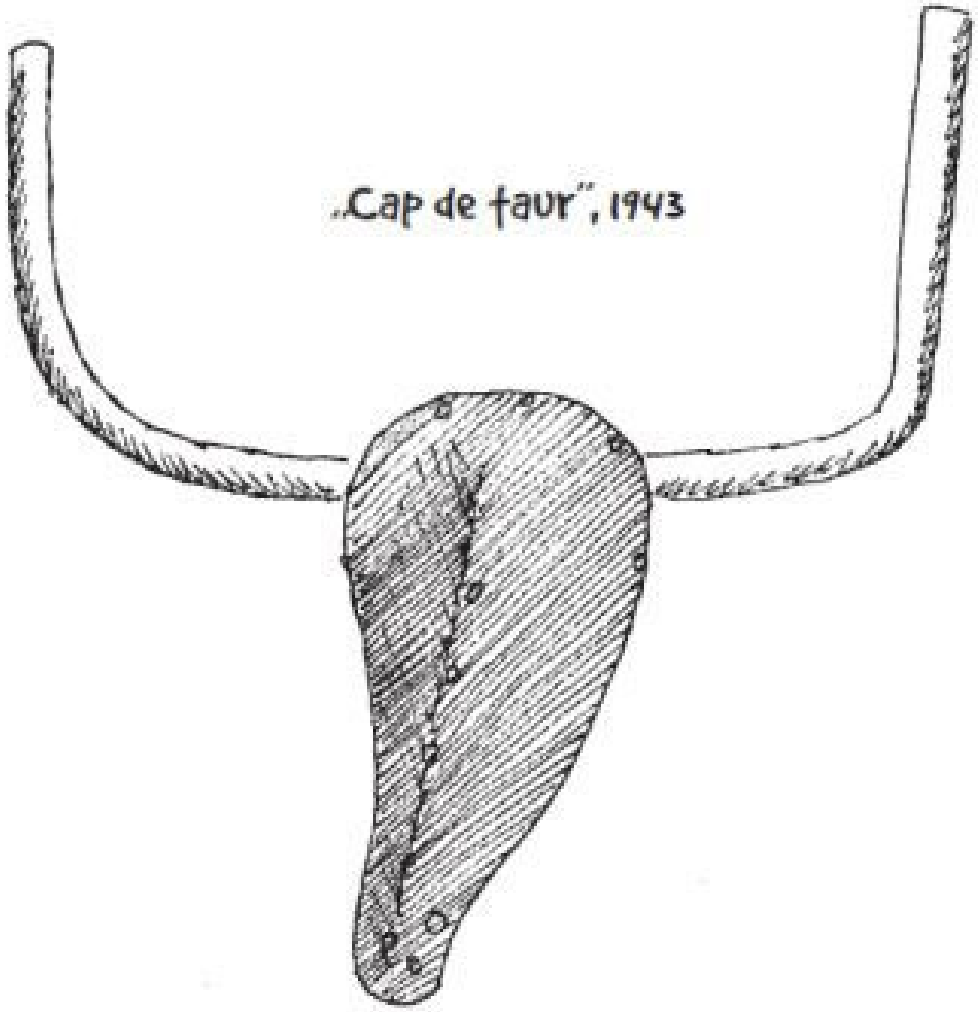

Pentru o sculptură reprezentând o femeie împingând un cărucior pentru bebeluși, Picasso a folosit părți dintr-un cărucior adevărat și oale pentru făcut torturi.

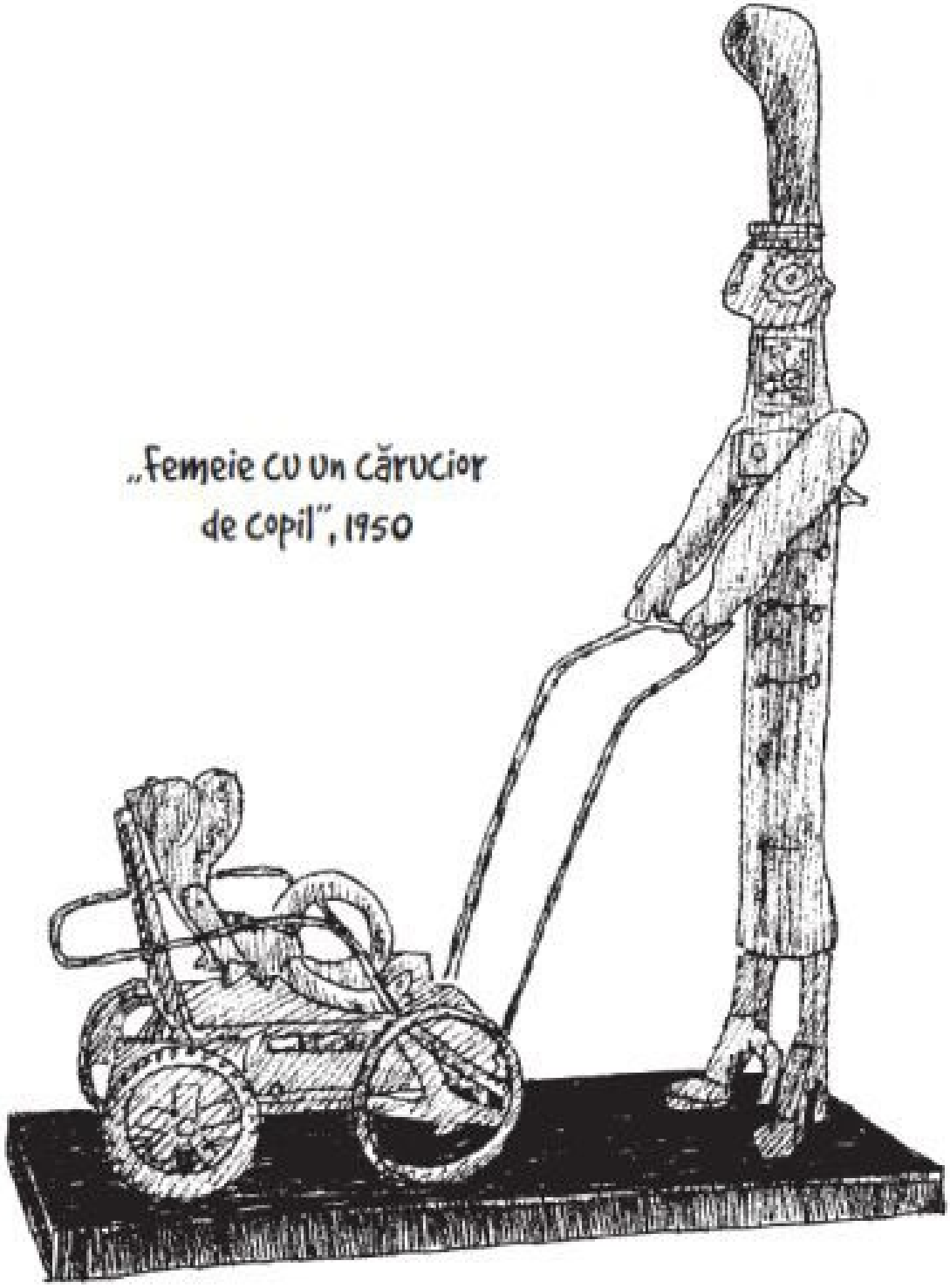

Unele dintre sculpturile lui erau foarte amuzante. Ca să facă o maimuță, Picasso a folosit o mașinuță de jucărie pentru față, o suspensie de mașină pentru coadă, o carafă pentru corp și toarte de cești de cafea ca să-i facă urechile.

A creat o capră din ghivece de flori, un coș și frunze de palmier.

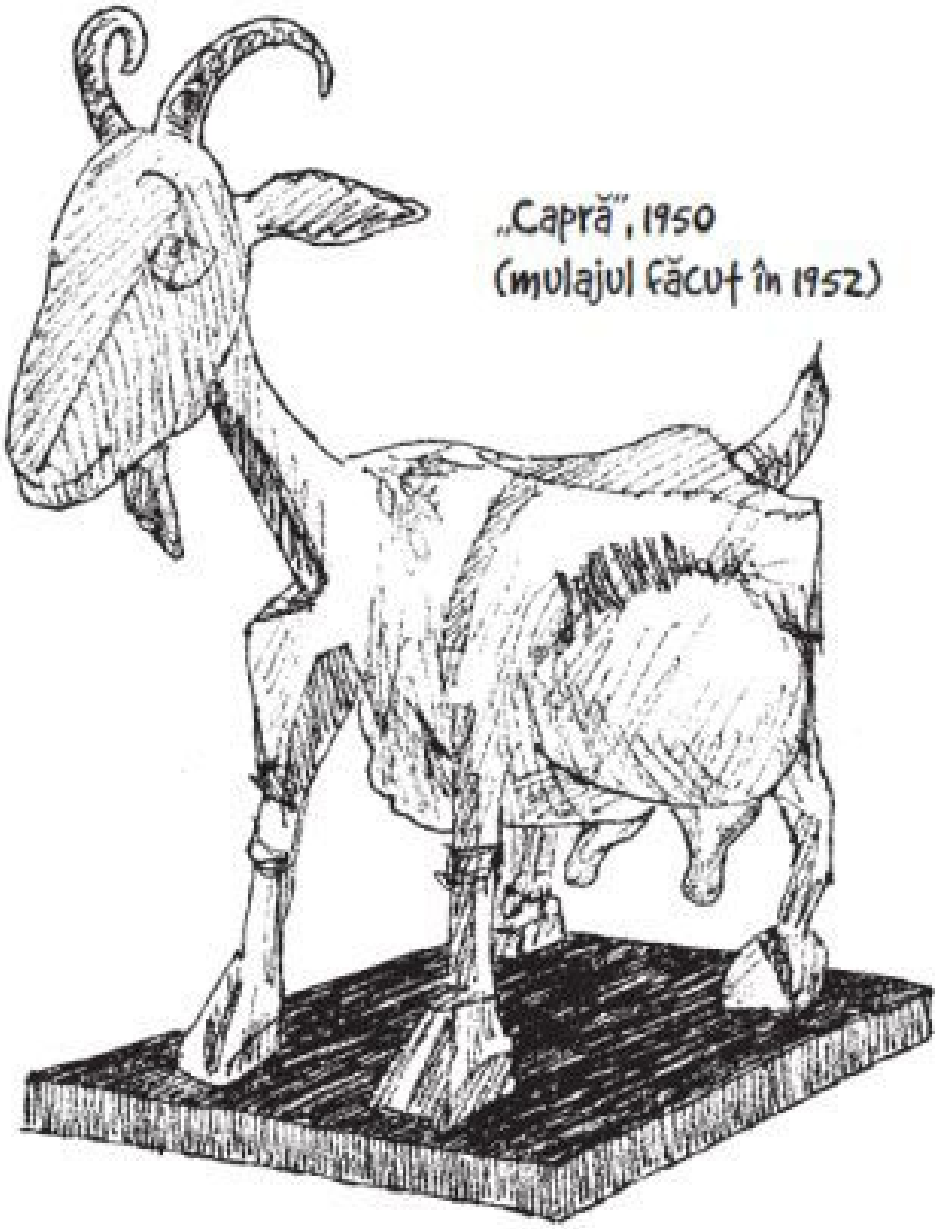

Acum, Pablo era un familist fericit. Își petrecea mult timp cu copiii lui, jucându-se, învățându-i să înoate și desenând împreună cu ei. Părea să-și fi găsit liniștea în viața lui personală. Dar a fost această pace de durată? Nu!

Picasso,
Claude
și Paloma

Capitolul 9
Ocupat până-n ultima clipă

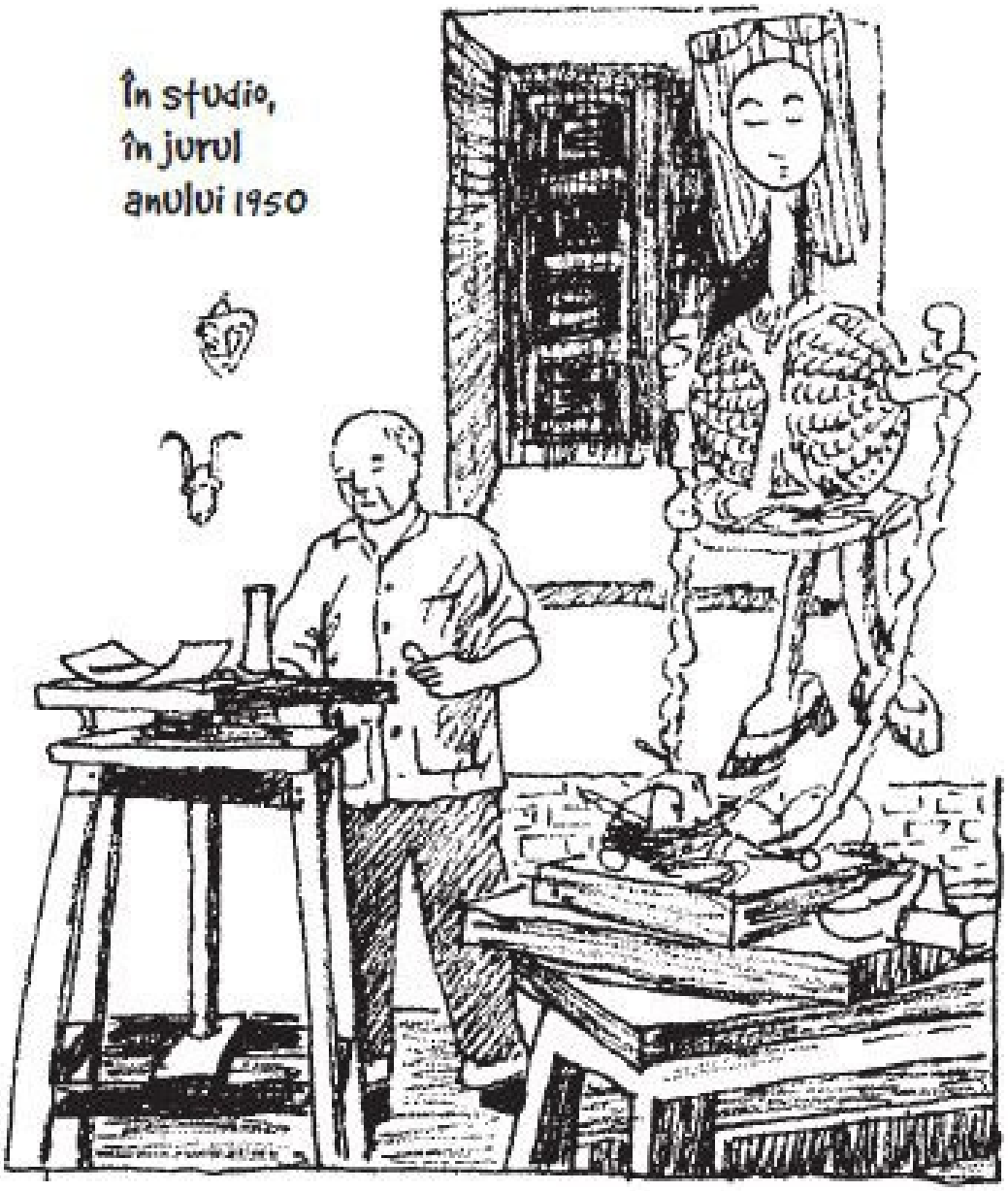

În 1953, când Picasso avea șaptezeci și unu de ani, Françoise l-a părăsit. Lui Picasso nu-i venea să creadă! Nicio femeie nu-l mai părăsise vreodată! El fusese întotdeauna cel care rupsese relațiile. Françoise a luat copiii cu ea, iar asta a fost o lovitură foarte grea pentru Pablo. Prietenul lui, artistul Henri Matisse, a murit la scurt timp după aceea. Încă o lovitură!

Dar, bineînțeles, Picasso a găsit o nouă iubire! La atelierul de ceramică a cunoscut o

femeie pe nume Jacqueline Roque. Ea i-a rămas devotată artistului până în ultima zi a vieții lui.

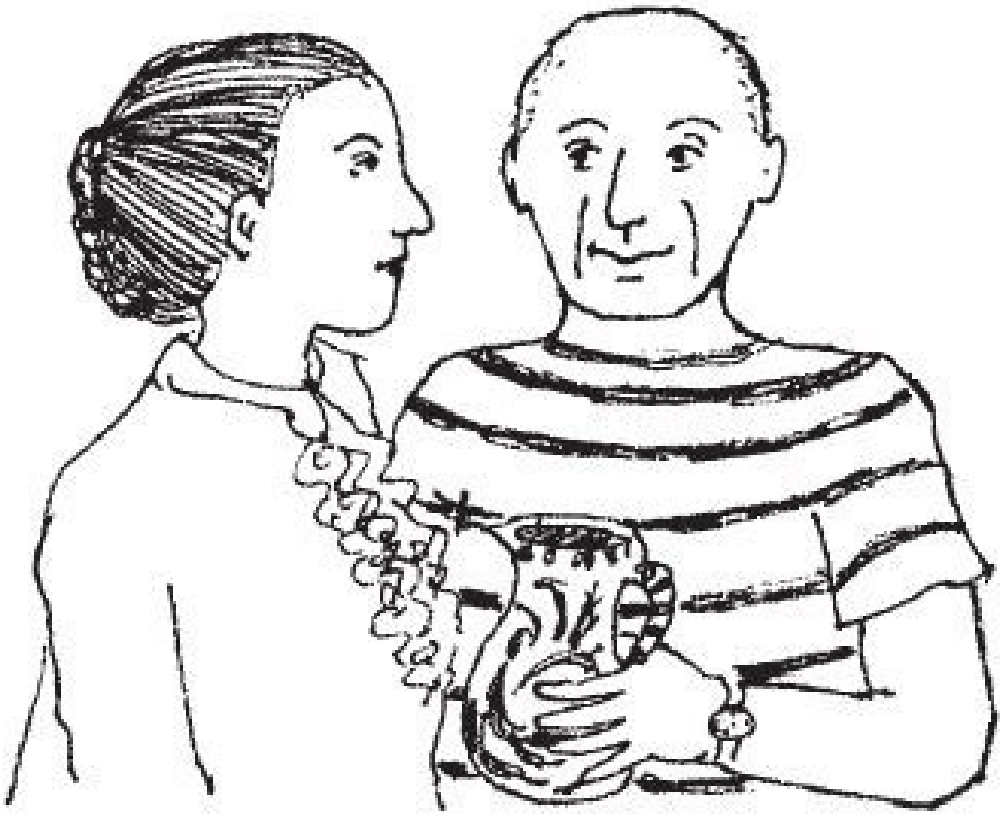

Cei doi s-au căsătorit când Pablo avea optzeci de ani! Pablo și Jacqueline au locuit în sudul Franței în mai multe case luxoase. Picasso picta tablouri cu studioul lui și cu Jacqueline. I-a făcut soției lui cel puțin o sută cincizeci de portrete. A creat un grup de picturi numite „Artistul și modelul“. Continua să experimenteze și să exploreze noi modalități de exprimare artistică. „Am din ce în ce mai puțin timp și totuși, am din ce în ce mai multe de spus“, declara Picasso.

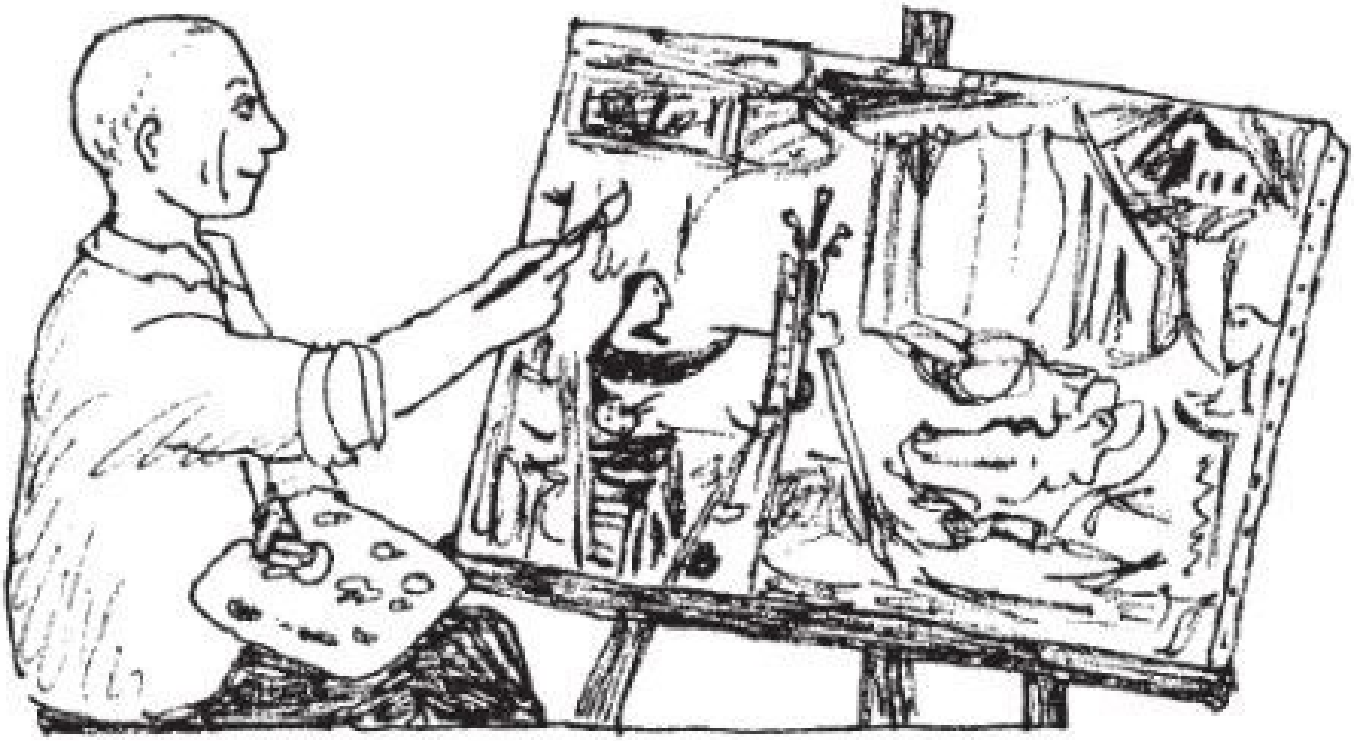

Unul dintre proiectele lui era să privească vechi capodopere ale altor artiști, precum pictorul spaniol Velázquez, și să transpună acele picturi în stilul său propriu. Era ca și cum Picasso încerca să înțeleagă istoria artei „traducând-o“ în propriul lui limbaj artistic.

„Las Meninas“
de Diego Velázquez,
1656

„Las Meninas“ de Picasso, 1957

„Las Meninas" de Picasso, 1957

Picasso a făcut 58 de picturi pe această temă!

De-acum, creațiile lui se aflau în expoziții din întreaga lume. Era atât de faimos, încât era greu să mai aibă momente de intimitate. El și Jacqueline s-au mutat într-o vilă izolată printre colinele din sudul Franței. Proprietatea avea porți acționate electronic și câini de pază. Chiar și copiilor lui le era greu să ajungă să-l vadă.

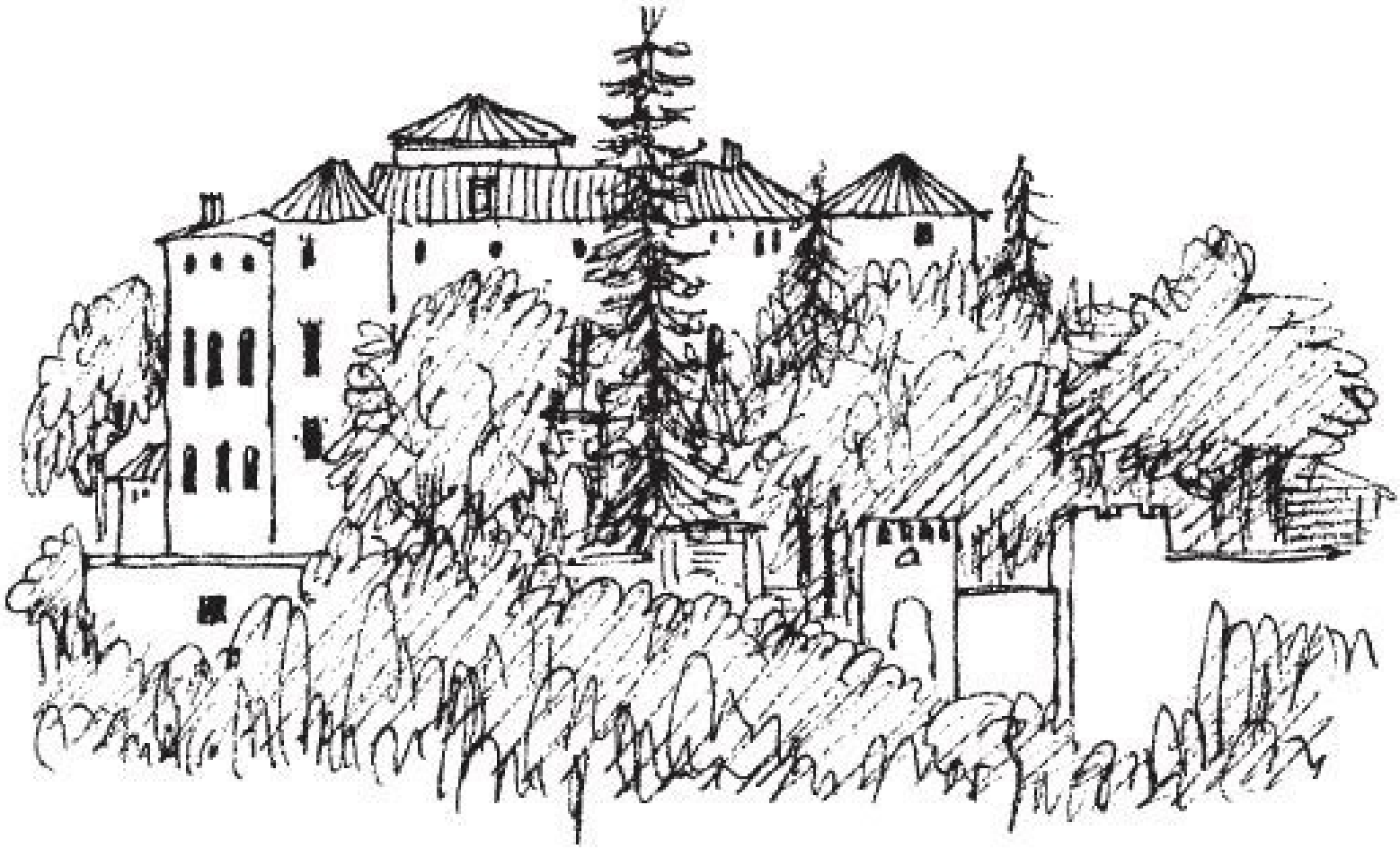

Când Pablo a împlinit optzeci și cinci de ani, muzeele din Paris l-au omagiat pe artist organizând expoziții cu operele lui – o mie de lucrări în total.

Cu toate astea, Picasso continua să lucreze. Chiar și la nouăzeci și unu de ani, el continua să experimenteze. A început să facă desene imprimate cu ajutorul calupurilor de linoleum.

Și a creat un nou stil de sculptură, folosind foi de tablă pictată. Și mai făcea și câte trei, patru sau chiar cinci tablouri pe zi!

CUM SE FACE O IMPRIMARE PE LINOLEUM

1. Desenează imaginea dorită, dar invers, pe un calup de linoleum.

2. Sapă cu ceva tăios în jurul liniilor trasate de tine, ca să îndepărtezi tot linoleumul din locurile unde vrei să apară culoarea pe hârtia pe care vei imprima imaginea.

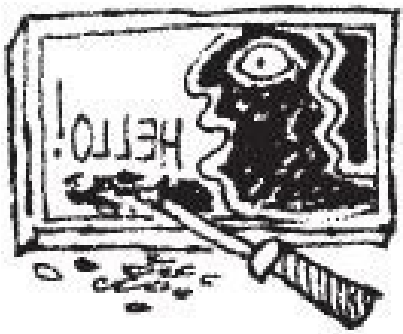

3. Împrăștie cerneală pe calupul de linoleum cu un trafalete sau un sucitor.

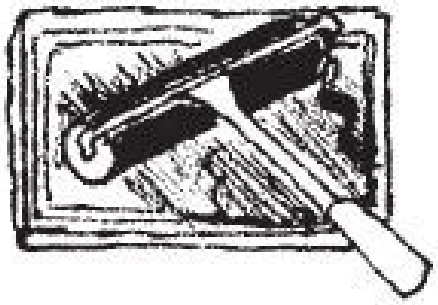

4. Așază coala de hârtie peste bucata de linoleum și freacă bine suprafața cu o lingură din plastic.

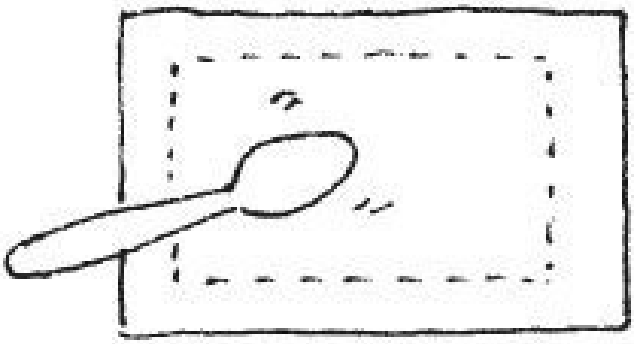

Voila!

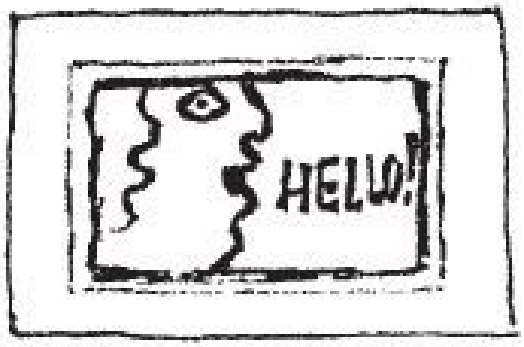

Părea că Picasso avea să continue așa la nesfârșit. Însă pe 8 aprilie 1973 inima lui Pablo Picasso a cedat, în cele din urmă. Doctorul aflat la patul lui i-a auzit ultimele cuvinte: „Faci o greșeală că nu te însori. E foarte folositor să fii căsătorit“. Ăsta era Picasso: surprinzător până în ultima clipă.

În ziua de azi, mai multe muzee sunt dedicate artei lui — inclusiv unul în Barcelona și unul la Paris.

A lăsat în urmă un volum uriaș de lucrări. E posibil să existe aproximativ cincizeci de mii de piese semnate de Picasso. Dar nu atât cantitatea operei, cât geniul lui e cel care ne lasă cu gura căscată și în ziua de azi. Cum a putut un singur om să aibă atâta energie? Cum a putut un singur om să aibă atâtea idei strălucite? Cum a putut un singur om să trăiască atât de intens? Picasso a dăruit lumii arta sa, dar mai mult decât atât, a arătat cât de vie și de plină poate fi o viață artistică atunci când e trăită cu energie, originalitate și pasiune.

CE A CREAT PICASSO ÎNTRE VÂRSTELE DE 88 ȘI 91 DE ANI!

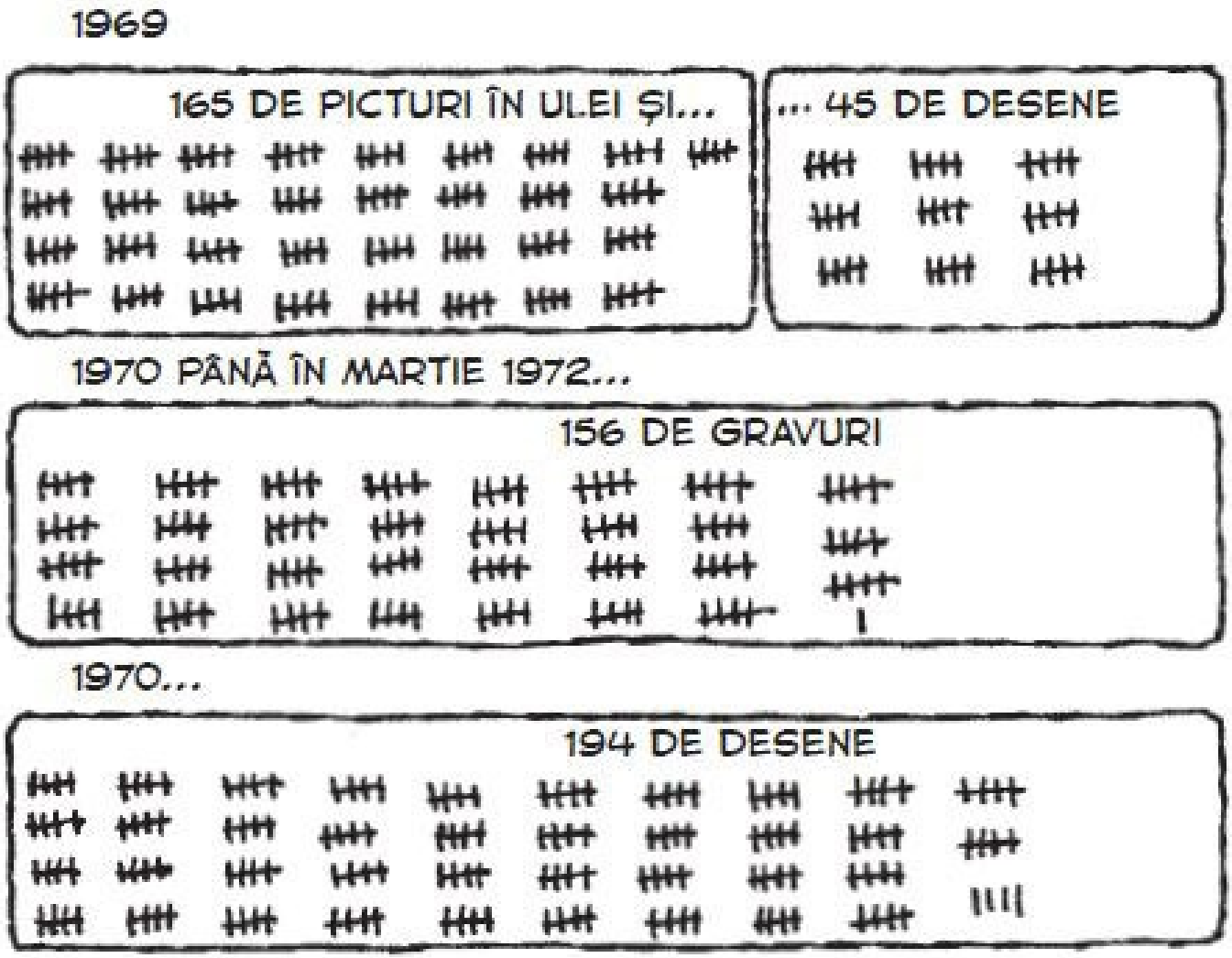

DIN NOIEMBRIE 1971 PÂNĂ ÎN AUGUST 1972...

172 DE DESENE

DIN SEPTEMBRIE 1970 PÂNĂ ÎN IUNIE 1972...

201 PICTURI

Ultimul autoportret al lui Picasso, 1972

CRONOLOGIA VIEȚII LUI PABLO PICASSO

1881 ___ Pe 25 octombrie se naște Pablo Picasso

1889 ___ La vârsta de opt ani, pictează primul tablou în ulei

1895 ___ Se mută la Barcelona și merge la Școala de Arte

1900 ___ Prima expoziție, la Els Quatre Gats Café

1901 ___ Moare Casegemas; începe Perioada Albastră; între 1901 și 1904 locuiește când în Franța, când în Spania

1906 ___ Pictează *Gertrude Stein*; îi cunoaște pe Matisse și Braque

1912 ___ Primele colaje

1921 ___ Soția lui, Olga Hohlova, dă naștere fiului lor Paulo

1925 ___ Prima expoziție suprarealistă

1937 ___ Pictează *Guernica*

1947 ___ Françoise Gilot dă naștere fiului lor Claude; începe să facă ceramică

1949 ___ Inventează simbolul universal al păcii: porumbelul; Françoise dă naștere fiicei lor Paloma

1954 ___ Moare Matisse

1961 ___ Se însoară cu Jacqueline; face sculpturi din metal ondulat

1966 ___ Pentru a celebra a optzeci și cincea aniversare a lui Picasso, o mie de lucrări de-ale lui sunt expuse la Paris

1973 ___ Moare pe 8 aprilie, la vârsta de nouăzeci și unu de ani

REPERE DIN ISTORIA LUMII

1879 ___ Se naște Albert Einstein

1900 ___ Expoziția Mondială de la Paris

1903 ___ Frații Wright întreprind primul zbor cu avionul la Kitty Hawk, Carolina de Nord

1912 ___ Pe 14 aprilie, *Titanicul* se scufundă în timpul primului său voiaj

1914 ___ Începe Primul Război Mondial

1918 ___ Ia sfârșit Primul Război Mondial;Marea epidemie de gripă ucide aproximativ 20–40 de milioane de oameni din întreaga lume

1929 ___ Bursa din New York se prăbușește, declanșând Marea Depresiune

1933 ___ Adolf Hitler devine cancelar al Germaniei naziste

1936 ___ Începe Războiul Civil Spaniol și durează trei ani

1939 ___ Începe al Doilea Război Mondial

1945 ___ Statele Unite lansează bombe nucleare peste două orașe japoneze; Se încheie al Doilea Răboi Mondial

1957 ___ Elvis Presley ajunge pentru prima dată în fruntea topurilor cu „Heartbreak Hotel“

1969 ___ Neil Armstrong, comandantul misiunii *Apollo 11*,devine primul om care pășește pe Lună

1974 ___ Richard M. Nixon își dă demisia din funcția de președinte al Statelor Unite

Bibliografie

Buchoholz, Elke Linda. Zimmermann, Beate. Ullmann, H.F. *Pablo Picasso: Life and Work*. Konemann, Germania, 2008.

Green, Jen; Hughes, Andrew S.; Mason, Antony. *Famous Artists: Picasso*. Barrons, New York, 1995.

Heslewood, Juliet. *Introducing Picasso*. Little, Brown and Company, New York, 1993.

Kelley, True (Illustrator). *Pablo Picasso: Breaking All the Rules*. Penguin Group (USA), New York, 2002.

Leslie, Richard. *Pablo Picasso: A Modern Master*. New Line Books, New York, 2006.

Meadows, Matthew. *Art for Young People: Pablo Picasso*. Sterling Publishing, New York, 1996.

Scarborough, Kate. *Artists in Their Time: Pablo Picasso*. Children's Press, New York, 2002.

Schaffner, Ingrid. *Essential Pablo Picasso*. Harry Abrams, Inc. New York, 1999.

Warncke, Carsten-Peter. *Picasso*. Taschen, Londra, 1998.

Wertenbaker, Lael. *The World of Picasso 1881–1973*. Time-Life Books, New York, 1974.